

Гайнаўскі павет 3

Ніва

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

PL ISSN 0546-1960

NR INDEKSU 366714

Саколка - Маладзечна 10

<http://niva.iig.pl>
redakcja@niva.iig.pl

№ 10 (2756) Год LIV

Беласток, 8 сакавіка 2009 г.

Цана 2,00 зл. (VAT 0%)

Уласнае жыццё з літаратурай

З НАДЗЕЯЙ АРТЫМОВІЧ пра слова, фільм і эмпатыю гутарыць ГАННА КАНДРАЦЮК.

— Сёння мы ў стыхіі карцінкавай цывілізацыі, якая сапхнула словы і іх носбітаў на абочыны жыцця. Знішчаецца чалавек. Зноў чутны подых фашызму, плямёнаў. З перспектывы перажытых гадоў скажы, які час быў найбольш спрыяльны для паэзіі, літаратуры?

— Важнае пытанне, але вельмі складанае. Што такое слова? Гэта перажытыя, пераасэнсаваныя эмоцыі. Але паэзія гэта не толькі эмоцыі. Я калісьці напісала ў адным сваім тэксе, што паэзія гэта вольнасць. Паэзія гэта шмат элементаў. І называць іх тут, аналізаваць — я не ведаю, што гэта паэзія. Паўтару за Эдуардам Акуліным, які ў адным вершы напісаў, што паэзія ёсць і будзе, пакуль ёсць і будзе чалавек. Кожны час у жыцці аўтара важны. З перспектывы часу — я ж не маладая асоба — думаю, што ўсе этапы вельмі істотныя. У тым ліку этапы маўчання аўтара.

— Сучасны чалавек думае прыблізна так: няма мяне, калі няма мяне ў медыях. Большасць аўтараў сама запрашаецца ў медыі, змагаецца за добрыя рэцэнзіі, прамову. Якое значэнне ў Тваім выпадку мае свет медыяў?

— Свет медыяў для мяне не існаваў і не існуе. Скажу так, калі чалавек як аўтар, як індывідуальнасць уваходзіць на медыйную дарогу, гэта для яго смерць. Натуральна, распазнанне і медыйная ацэнка мае пэўную вартасць. Хоць не так вялікую, як мне здаецца з перспектывы чалавека, які ўсё жыццё чытае літаратуру. Медыйнасць можа быць для аўтара фатальнай, кепскай справай. Калі гаварыць пра паэзію, я думаю, што яна заўсёды была элітарнай у найлепшым значэнні гэтага слова. І калі аўтар мае аднаго або дзесяць чытачоў за ўсё жыццё, дык гэта нядрэнна, усё ў парадку. Я не іду за крытыкамі або ў так званыя „гіты“; яны для мяне нічога не абазначаюць. У сапраўднасці яны мяне адкідваюць ад такога тыпу творчасці. Важная літаратура патрабуе ўласнага жыцця. Калі б я дадала творчага высілку, дык гэта была б пэўная прымітывізацыя. Важная літаратура патрабуе чытача з пэўнай перажытай уражлівасцю. Тут я ўдакладню, я не гавару з чаго бярэцца ўражлівасць, таму што дасведчанасць не заўсёды нясе з сабой уражлівасць. Гэта такі мой рэлігійызм або амбівалентнасць.

— Паэт сам па сабе з'яўляецца выспай, асабліва калі ён не пагаджаецца з прыпісанымі яму ролямі і ідзе ўласнай дарогай. У наш час гэтая

Надзею Артымовіч вітаюць Міраслава Лукша і Анна Шайкоўская

складанасць яшчэ больш ускладнілася з-за абывакасці і недахопу эмпатыі грамадства ў аднас аўтараў. Якое значэнне для Цябе мае эмпатыя?

— Таксама вельмі цяжкае пытанне. Чалавек найменш ведае пра сябе. А калі ён думае, што крыху ведае пра сябе,

у маіх сценах — бо гэта не мой дом — з прыяцелямі з Беластока, для мяне ёсць нечым дакладным у сэнсе важнасці. Я ведаю што праз нейкі час ўсё гэта знікне, але я буду думаць...

Для мяне важнай граніцай з'яўляецца інтэлект чытача, а не той, які чытае

і практычна няма пасля нікага следу... Не на гэтым стаіць літаратура і — як казалі б старажытныя — стаяла і будзе стаяць. Літаратура ёсць нечым вельмі складаным, але вельмі істотным. Яна патрабуе генетычага накуплення культуры ў чалавеку. Гутарка ідзе пра літаратуру, пра музыку, пра добры фільм, добры тэатр — іх сёння я вельмі рэдка знаходжу. Думаю, што аўтараў акрэсліваюць часы, у якіх яны жывуць. Я ў такім узросце, што думаю — мой час быў найлепшы. Калі не найлепшы, дык вельмі спрыяльны для самаразвіцця аўтара. Бо гэта былі — літаратура, радыё, музыка, добры фільм, найлепшы тэатр. Сёння ўсё ідзе на эфектнасці, на медыйнасці. А я, наколькі магу, настолькі ўцякаю ад медыйнасці. Для мяне гэта не ёсць істотнае, але важнымі з'яўляюцца хвіліны з асобамі, якія працуюць на розных палях, маюць інтэлектуальны патэнцыял або інтуітыўна адчуваюць сутнасць справы.

— У свой час Ты працавала ў Бельскім доме культуры, займалася анімацыйнай культурой, ладзіла сустрэчы з людзьмі літаратуры і фільма...

— Ад пачатку добры фільм быў для мяне нечым важным. Калі я пераглянула спісак фільмаў праз свае падставовую і сярэднюю школы, дык паказалася, што я аглянула звыш тысячы фільмаў. Неарэалізмы італьянскія, амерыканскія, і гэтак далей... І гэта было для мяне ў сэн-

На дзень нараджэння Надзеі

Мы ў вялікай купе сёння едзем у старажытны Бельск, што на Падляшшы, з немалым пажыткам: Вось прыехалі да Надзі на дзень нараджэння, хочам добра пагуляць, пакуль „давідзэння”. І на вуліцы Пасьвентнай кожны жыхар учуе, што ў Надзі Артымовіч беларусь балюе. Кожны з нас сягоння сэрца на далоні нясе да Надзеі, так было і лоні, заўсёгды (ці заўша), так было і будзе, што пра дзень народзін Надзі дык мы не забудзем, і з жаданнямі здароўя і творчага палу будзем ехаць у Бельск-Падляшскі хутка ці памалу, хто пяхом з самога Бельска да самое хаты прынясе хоць што-лень у памяць, калі небагаты, бо ж няважна, што дарунак можа і малюткі, калі ён развее ўміг усе Надзіны смуткі, і ў імглістых яе вочах блісне быццам зорка іскра весяслоці, ну а слова горка будзе рыфмавацца толькі з тою што з замкам над Бельскам зялёнай гарою. Хай ад нашых буськаў Надзя ўпалымнее, а ад нашых ахаў хатка ўвесялее, і ў кожным куточку хаткі застанецца пялёстак чырвоны ад кветачкі-сэрца, і няхай усё злое, што ўкрасіцца схоча, ліхія нашэпты і злосныя вочы спаліць тая чырвань, выжана паскуду. А калі чаканне — дык здзейснага цуду. І хай верш радочкам сцэлецца шчасліва. Жадаюць „Часопіс”, „Рацыя” і „Ніва”.

дык ён яшчэ нічога пра сябе не ведае. Таксама і аўтар, які бывае з вельмі тонкай скурай ды такім а не іншым лёсам. Эмпатыя? Што абазначае для мяне эмпатыя? Сённяшні вечар у Бель-

ску, у маіх сценах — бо гэта не мой дом — з прыяцелямі з Беластока, для мяне ёсць нечым дакладным у сэнсе важнасці. Я ведаю што праз нейкі час ўсё гэта знікне, але я буду думаць...

Размова

ля абменніка

2

Віктар САЗОНАЎ

— Приватных абменнікаў у нас няма, — усміхнулася дзяўчына. — Гэта вам не Польшча і не Літва. І тым больш не Еўропа з Амерыкай. У нас Беларусь. Таму ідзіце ў цэнтральны будынак банка і здайце вашу купюру на камісію...

Толк

2

Аляксандр ВЯРБІЦКІ

Як жа багатая наша тутэйшая зямелька выдатнымі помнікамі тутэйшай матэрыяльнай культуры, якім па арыгінальнасці наўрад ці знойдзецца раўня нават у маштабе Планеты. Вось такі архітэктурны шэдэўр дрэмле на аўтобусным прыпынку, што па шашы Бельск — Беласток насупраць вёскі Храбалы...

се эстэтыкі і ў сэнсе дыялогаў — бо фільм заўсёды абавіраецца на вобраз і дыялог — істотнае. Сёння я рэдка знаходжу сябе ў кіно.

Калі ідзе пра літаратуру — усе беларускія аўтары з Беласточчыны былі героямі сустрэч. Прыватна была і польская беластокская літаратура. Маю на думцы клуб маладых паэтаў у Беластоку па вул. Пададворнага, які знаходзіўся на 11 паверсе. Апрача літаратурных сустрэч я ладзіла сустрэчы з дзесятай музай. Прэзентацыі мелі пэўную фактаграфічную дакументацыю, лекцыі вялі фільмаложкі з Ваяводскага дома культуры: пані Лідзія Арлікоўская і пані Валянціна Казімерчык (цяпер Валянціна Швед). Калі гадоў 15 назад я ехала ў Беласток, нехта, хто прысутнічаў на гэтых сустрэчах, спытаў: А чаму няма цяпер такіх імпрэз? Я сказала, што ўжо не працую.

Думаю, што яны запісаліся ў памяці адзінак і гэта была добрая сітуацыя, калі людзям прапануецца размова пра кіно або тэатр з прафесіяналамі на дакладным узроўні. Калі ідзе пра літаратурны беларускі Беласток — усе аўтары перайшлі праз гэтыя сустрэчы.

— Чаму Цябе няма ў літаб'яднанні „Белавежа”?

— А я думаю што гэта натуральны час. Аўтар — гэта не група, гэта чалавек і аўтар. І ўсё! Тое, што я ёсць асобная, важнае і прыгожае...

— Твой апошні верш...

— Я напісала яго даўней, але толькі сёння ён хоча адкрыцца... Верш — „Без загаловка”:

буслы, бусляняты
у блакітнай прасторы
яны не прадбачаюць выпадковасці
яны ляцяць у смерць
або сон

Запіс быў зроблены дзякуючы тэхнічнай дапамозе Анны Шайкоўскай з Радыё Рацыя. Бельск-Падляшскі, 18 лютага 2009 г.

Размова ля абменніка

— Я гэтую купюру ў вас не вазьму, — рэзка адрэзала маладая работніца абменнага пункта і аддала здзіўленаму, сталага ўзросту мужчыну яго п'яцідзесяціеўравую купюру.

Мужчына спачатку адышоў ад абменнага пункта, пасля спыніўся, падумаў крыху і вярнуўся.

— Прабачце, калі ласка, — звярнуўся ён да абменніцы. — А вы ўвогуле абменьваеце грошы? Чаму не бярэце ў мяне?

— А ў вас грошы кепскія.

— Фальшывыя?! Падробленыя?! — напалохаўся мужчына.

— Не. Грошы не фальшывыя. Яны цалкам нармальныя. Проста відаць вы іх недзе намачылі. Або памылі ў пральнай машыне. А мы такіх купюр не бярэм.

— Як жа так, — яшчэ больш здзіўляўся мужчына. — Вы самі сцвярджаеце, што грошы добрыя. Але іх чамусьці не бярэце. Такім чынам вы сцвярджаеце, што вы, у вашым абменным пункце не бярэце нармальных грошай. Як гэта зразумець?

— У нас ёсць указанні кіраўніцтва банка такіх купюр не браць.

— Дык што мне рабіць тады з гэтымі нармальнымі нефальшывымі грашыма, якія ў мяне не хоча ўзяць банк? Можна пайсці ў які-небудзь прыватны абменнік?

— Прыватных абменнікаў у нас няма, — усміхнулася дзяўчына. — Гэта вам не Польшча і не Літва. І тым больш не Еўропа з Амерыкай. У нас Беларусь. Таму ідзіце ў цэнтральны будынак банка і здайце вашу купюру на камісію. Там аформіце ўсе паперы, аддасце грошы, і наведвайцеся часцей у банк. Праз нейкі час ваша купюра пройдзе камісію і яе на працягу месяца вам абмяняць на іншую. Заплаціце за гэтую працэдuru абмену нейкія там грошы і тады, ужо з новай купюрай, прыходзьце да мяне. І я яе вам памяню на беларускія грошы.

— Слухайце, але ж гэта вельмі доўга. А грошы мне трэба памяняць сёння. І я ўвогуле не разумею як гэта дзяржаўны банк не бярэ ў мяне грошы, якія сам прызнае нармальнымі. І гэта падчас фінансавага крызісу, калі, здавалася б, дзяржава павінна з рук у мяне вырываць валюту, бо гэтая валюта патрэбная ёй зараз як ніколі. Пры такім падыходзе да грошай з боку банкаўскіх супрацоўнікаў мы ўвогуле ніколі з крызі-

су не выйдзем.

— Ну калі дзяржаве трэба, — разлавалася банкаўская супрацоўніца, — то хай яна і вырывае вашу памытую купюру з ваших рук. А мне ваша банкнота сто гадоў непатрэбная. Тым больш, што я сама чула па тэлевізары, як кіраўнік краіны сказаў, што ў нас крызісу няма. Крызіс вакол нас, але не ў нас.

— Дык чаму ў такім разе, калі ў нас няма крызісу, мне затрымалі заробак. Не выплачваюць своєчасова, з-за чаго я мушу памяняць апошнюю купюру еўра, якую трымаў на чорны дзень, і якую ў мяне не бяруць.

— А мне вы чаго спавядаецеся. Мне заробак плацяць своєчасова. Крызісу ў нас няма, але каб і быў, то вашу купюру я ўсё адно не ўзяла б. Бо мы не бярэм ні памытых, ні надарваных, ні папісаных грошай.

— Не, — пакруціў галавой мужчына. — Крызіс у нас ёсць. І найперш ён ёсць у вашай галаве, калі вы не разумееце таго, што нельга ў мяняльных не браць валюты, якая ёсць нармальнай і не фальшывай.

— Ды супакойся ты, мужык, — улез у гэтую размову другі мужчына, які стаў яе выпадковым слухачом. — У яе ў галаве крызіс. Гэта ясна. Але ж і ў цябе таксама, калі ты губляеш час на пустыя размовы. Ну не хочучь браць у цябе валюты, то і не трэба. Ідзі да нелегальных валютчыкаў і памяняй у іх. Яны ніякіх камісійных браць у цябе не будуць. Ці давай мне сваю купюру. Я табе памяню. Усё адно заўтра ехаць у Польшчу трэба і буду мяняць валюту на злоты. Там і мяняльні ёсць прыватныя, і ў банках не баяцца памытых купюр. Хадзем лепш за абменны пункт схаваемся, хоць нейкая з яго карысць атрымаецца, ды бутэлекку гарэлкі глынем. Я стаўлю. Мне кампанія патрэбна. Адзін не магу. А табе анекдот раскажу пра крызіс.

І, хаваючыся ад міліцыянтаў за абменнік, весела перайшоў да анекдота:

— Ляціць крызіс над Амерыкай і злучаецца, што там людзі занадта добра жывуць. Папрацаваў там крызіс і амерыканцы сталі жыць горш. Ляціць над Еўропай і тое ж самае. Папрацаваў і над Еўропай крызіс і сталі еўрапейцы горш жыць. Прывяжыць крызіс на Беларусь, глянуў, ды загаласіў як абкураны вар'ят:

— А хто ж гэта, — кажа, — тут так добра да мяне папрацаваў?

Віктар САЗОНАЎ

Толк

Як жа багатая наша тутэйшая зямелька выдатнымі помнікамі тутэйшай матэрыяльнай культуры, якім на арыгінальнасці найрад ці знойдзеца раўня нават у маштабе Планеты. Вось такі архітэктурны шэдэўр дрэмле на аўтобусным прыпынку, што па шашы Бельск — Беласток насупраць вёскі Храбалы. Калі глядзець на гарызантальную праекцыю будынка з боку Беластока гэта будзе прамавугольная шасцёрка; мабыць адна з трыяды апакаліптычных...

Сцены будынка мураваныя, салідныя, бо ж у такім насычаным рухам месцы яны за свой век паспяхова прайшлі праверку часам, а гэта не ўсім будынкам, нават у спакойнейшых месцах, удаецца. Сцены гэтыя нясуць на сабе дакументальны запіс эпохі; праўда, тыя некалькі слаёў фрэсак, якія пісалі і дапісвалі вядомыя і ананімныя мастакі ды сама прырода, не заўсёды чытабельныя сучаснаму чалавеку, магчыма, што развіццё шифравальна-дэшыфравальнага мастацтва раскрые шмат што цікавае. Дах збудавання складаюць шчыльна злучаныя дошкі, пакрытыя тольлю.

Усе сцены згаданай пабудовы, апрача адной, максімальна зінтэграваныя: няма ў іх ніякіх праёмаў ці нават звычайных дзірак, не бачна там нават слядоў нейкай праёмапрабівальнай дзейнасці нашага непаседлівага насельніцтва. У адной-адзінай сцяне дзвярны праём з жалезнай рамай, даўно пустой, з заржавела-замалёванымі крукамі для завесаў. Калі і былі там калі нейкія дзверы, дык іх парахнёвіну даўно ўжо вецер развёў па навакольных угоддзях, на ёй вырасла траўка, якую з'елі кароўкі, смятанку ад якіх злізали каты і гэтак жа даўно аблізалися.

Паколькі будынак стаіць побач аўтобусага прыпынку па вельмі важнай дарозе, дык выпадае меркаваць, што меў быць ён пачакальняй, нейкім відам прытулку для падарожнага народу. Выпадае яшчэ і памеркаваць, як той народ меў там чакаць свайго заапаветнага транспартнага сродка, асабліва ж у той час, калі будынак выглядаў так, як яго планавікі спланавалі, г.зн. з дзвярмі. То ж калі б туды завітаў нейкі гурт народу, дык ён нічога не бачыў бы, што дзееца навокал ці нават зверху, сядзеў бы ён як семечкі ў гарбузе, у шчыльнай святло- і паветранепранікальнай камеры; а выглядаць жа,

ці не пад'язджае аўтобус, трэба было б...

На аснове сказанага нашу знакамітую будыніну трэба было б аднесці да стопрацэнтна антыэрганамічных пладоў чалавечага талкавання. Пра бесталкоўшчыну не асмелюся і згадаць, бо ж напэўна той аб'ект з выхадам на грамадскую службу атрымаў ацэнку станоўчую, а ягоныя высокаадукаваныя задумшчыкі і мокрых менш адукаваныя будаўнікі атрымалі як жа заслужаныя калі не медалі, то прынамсі індывідуальна адрасаваныя граматы запар з агульна адрасаванымі нацбанкаўскімі купюрамі.

Жыццё ўносіць свае папраўкі ў чалавечыя праекты. Гэты прынцып не абмінуў і нашай „пачакальні". Падарожнікі ў яе не заходзяць, каб не правароніць сваіх аўтобусаў; больш практычна чакаць пад дажджом і ветрацца ветрам. І той шчыльнасценны аб'ект з адным праёмам акурат, як мне здаецца, задавальняе сучасныя патрабаванні для звалкі смецця. Ды трэба справядліва адзначыць, што наша насельніцтва вельмі правільна карыстаецца цяпер гэтым збудаваннем. Праўда, нейзабаве можа праваліцца дах, дзе толь прыняла за свой час столькі ўдараў сонечнай радыяцыі, дажджу, пылу, вібрацый, што яна ўжо не ў сілах быць шчыльнай, а нават цэлай: памаленьку прагніваюць і дахавыя дошкі.

Боязна думаць, што будзе, калі дах праваліцца, калі над гэтым помнікам нашай даўніны павісне пагроза зруйнавання. Можна, аднак, нейкі рэстаўратар помнікаў даўніны не дазволіць на гэта. Праўда, я няўпэўнены, хто цяпер, пасля нашай цудоўнай мірнай рэвалюцыі, з'яўляецца гаспадаром гэтага архітэктурнага шэдэўра: можа Бельская гміна, бо ён на ёйнай тэрыторыі, можа Савет Міністраў ці Прэзідэнт Рэчы Паспалітай, бо ж збудаванне ў паласе краёвай дарогі з Беластока ў Люблін, можа Еўракамісія, бо ж шаша тая з Прыбалтыкі ў задунайска-элінскія далі...

Нехта шпрэем напрасіў на будыніне ўключыць толк. Толькі адкуль таго толку набраць, калі столькі яго было раскодавана акурат тут, на сцены пад найбольш у гэтым месцы талковае — графіці?

Аляксандр ВЯРЫЦКІ

Вачыма еўрапейца

Народ ці грамадзяне?

У ш у ф л я д а х прэзідыума Сейма ляжыць урадавы заканапраект аб месцах нацыянальнай памяці. Выпадкова меў я магчымасць з ім пазнаёміцца. Заканапраект „азначае суб'ект, прыныцыты дзеяння, аховы і апекі над месцамі нацыянальнай памяці, а таксама прыныцыты дзеяння і арганізацыю органаў публічнай адміністрацыі ў гэтых справах". Як пішуць аўтары праекта, мае ён на мэце „сістэматызацыю і комплексную рэгуляроўку сферы месцаў нацыянальнай памяці і ўвекавечвання постацей і падзей з гісторыі Народа і Польскай Дзяржавы". На месца Рады аховы памяці змаганняў і пакут прадбачаецца назначэнне Старшыні ўстановы аховы месцаў нацыянальнай

памяці, які будзе мець большыя кампетэнцыі, чым цяперашняя Рада. Названа панацяце месца нацыянальнай памяці ды месца ўвекавечвання. Асабліва дэтальна вызначэнне гэтага першага істотнае, паколькі, паводле даследаванняў апошніх гадоў, у Польшчы і за мяжой існуе каля 50 тысяч аб'ектаў, успрымных у грамадскім адчуванні як месцы нацыянальнай памяці (сярод іх — 7710 аб'ектаў з часу II сусветнай вайны).

У праекце можна прачытаць: „Да гэтага часу месцы асабліва значныя для тоснасці і спадычыны Народа і Польскай Дзяржавы або інішага народа не былі ахоплены аднолькавай аховай. Толькі нешматлікія з іх, напрыклад, помнікі генацыду, магілы і ваенныя могільнікі ахоўваюцца па прыныцах законага рангу. Таму ў праекце закону таксама прапануецца зрабіць аднароднымі прыныцыты аховы і апекі над месцамі нацыянальнай памяці". На абшары месцаў памяці можна будзе весці гаспадарчую дзейнасць у абмежаваным абсягу. Заканапраект акрэслівае

таксама прыныцыты ўзнагароджвання Медалём нацыянальнай памяці, а таксама Медалём апекуна месцаў нацыянальнай памяці. Адпаведныя рады аховы месцаў памяці маюць узнікнуць на ваяводскіх і гмінных узроўнях, як дарадчыя органы ваяводаў і гмінных рад.

У рамках грамадскіх кансультацый, каб ацаніць вынікі гэтай законнай рэгуляроўкі, праект быў перасланы мініш. некаторым маршалам, ваяводам, старостам і самаўрадавым і няўрадавым арганізацыям. На жаль, кансультант з абшару Падляшскага ваяводства не знайшоўся (ані ваявода, ані хоць бы маршалак), а без сумнення рэзійн цяперашняга Падляшша ў розных бурных перыядах РП быў сведкам — як гэта акрэсліваецца ў заканапраекце — гісторыі змаганняў польскага народа з захопнікамі і акупантамі за непадлегласць і з'яднанне Польшчы, між іншым змаганняў з нацызмам і камунізмам, за свабоду і самавызначэнне. Прытым тут таксама ёсць спасылка на „веліч ахвар і нанесеных страт, ге-

ройства і пакутніцтва ў час войнаў, акупаций і палітычных рэпрэсій, таксама пакут па прычыне перасяленняў, ссылак, дэпартацый, а таксама пражывання ў нямецкіх і савецкіх турмах, лагерах ды ў турмах і лагерах камуністычнай дзяржавы".

Аднак ударыла мяне ў гэтым праекце штосьці — як мне здаецца — важнейшае. Вось, пачаўшы ад першага раздзела, значыць, ад агульных правіл, заканадаўца прымяняе паняцце польскага народа, у кантэксце „змагання палякаў за непадлегласць Польскай Рэчы Паспалітай". На маю думку, у аспекце спасылкі таксама на іншыя народы, пражываючыя ў РП цяпер і ў мінулым (аб чым, дарэчы, самі заканадаўцы ўспамінаюць), можа больш адпаведным было б прымяненне паняцця „грамадзяне РП". Не абмяжоўвалася б яно да змагароў і пакутнікаў польскай нацыянальнасці, але ахапіла б усіх жыхароў нашай краіны ў розныя перыяды яе гісторыі.

Мацей ХАЛАДОЎСКІ

Нефармальны беларускі павет

Тэкст і фота Аляксея МАРОЗА

Дзесяць гадоў таму, калі пасля шматгадовага перапынку аднаўляліся паветы, якія між іншым пераймалі задачы раённых аддзяленняў падпарадкаваных ваяводскім уладам, узнікла пытанне ці спраўдзяцца ліквідаваныя ў 1975 годзе структуры. Жыхары Гайнаўшчыны радаваліся, што ўзнікне Гайнаўскі павет, бо раней гаварылася, што пушчанскія і прыпушчанскія гміны могуць увайсці ва ўзбуйнены Бельскі павет. Павышаўся прэстыж Гайнаўкі, якая, так як у 1953 годзе, зноў становілася павятовым цэнтрам з падобным адміністрацыйным значэннем як Бельск, Ломжа ці Сувалкі. У мінулым, калі поўным махам працавала Гайнаўскае прадпрыемства дрэваапрацоўчай прамысловасці, вартасць прададзенай вытворчасці гайнаўскіх прадпрыемстваў у 1970-х гадах перавышала нават вытворчасць згаданых гарадоў. Аднак дзесяць гадоў таму Гайнаўка ў гаспадарчым плане адставала ад Ломжы, Сувалкаў (яны разгарнулі дзейнасць, будучы ваяводскімі гарадамі), а нават і Бельска-Падляскага. Турызм і аграцызм не далі Гайнаўцы і наваколлю такога гаспадарчага росквіту як дрэваапрацоўчая прамысловасць, якая ў 1990-х гадах пераходзіла падзенні і невялікія ўзлёты. Людзі, асабліва мужчыны, якія трацілі працу ў дрэваапрацоўчай прамысловасці, знаходзілі работу ў іншых прадпрыемствах, а найбольш у нарваўскім „Пронары”, у якім зараз працуе больш за паўтары тысячы чалавек. Іншыя выезджалі ў пошуках працы па-за Гайнаўшчыну, а частка — за заходнюю мяжу. Адной з задач адноўленага Гайнаўскага павета была прамоцыя турыстычнай і гаспадарчай дзейнасці, таму ў Гайнаўскім старостве было створана адпаведнае аддзяленне. Паяўляліся і яшчэ надалей паяўляюцца галасы, каб назву павета змяніць на Белавежскі павет, што непасрэдна атаясамлівалася б з Белавежскай пушчай і было б добрай рэкламай для прыцягнення капіталу і развіцця турызму. Аднак большасць жыхароў Гайнаўскага павета аддае перавагу традыцыйнай назве, паколькі Белавежа і так ужо разрэкламаваная і найлепшым выхадам як для прыроды, так і для мясавага насельніцтва было б, калі б інвестары сталі будаваць гатэлі ці пансіёны па-за Белавежай — у Гайнаўцы, Масеве ці побач Дубіч-Царкоўных. Дало б гэта гмінам, пакутуючым ад беспрацоўя, новыя месцы працы.

Адсвяткавалі юбілей

Калі ў Сямятычах і Бельску-Падляшскім адсвяткавалі дзесяцігоддзе аднаўлення паветаў, прыйшоў час і на юбілейныя святкаванні ў Гайнаўцы. Урачыстасці адбыліся 20 лютага ў Гайнаўскім доме культуры ў вельмі ўрачыстым настроі. Сярод запрашаных гасцей былі праваслаўны епіскап Міран, каталіцкі епіскап Антоні Дыдыч, праваслаўныя і каталіцкія святары, генеральны консул РБ у Беластоку Міхал Аляксейчык, дэпутат Сейма Яраслаў Матвяюк, сенатар Уладзімеж Цімашэвіч, самаўрадаўцы, кіраўнікі адміністрацыйных, культурных і гаспадарчых устаноў. Мерапрыемства пачалося з выступу хору Агульнаадукацыйнага ліцэя з Гайнаўкі, які праспяваў старадаўнія песні. Паміж

У час урачыстасці вылучаным асобам былі прысвоены званні „Заслужаны для Гайнаўскага павета” і ўручаны адмысловыя медалі

афіцыйнымі прамовамі з беларускім канцэртаў выступіў таксама калектыў „Знічка” з Агульнаадукацыйнага ліцэя з дадатковым навучаннем беларускай мовы. У час урачыстасці дэманстраваліся фільмы пра Гайнаўскі павет і дзейнасць устаноў падпарадкаваных староству. Павятовыя радныя трох скліканняў атрымалі сувеніры з падзякай за працу ў радзе. Мінутаіцішчыні сабраныя ўшанавалі памяць памерлых павятовых радных.

Павет з беларускім насельніцтвам

Стараста Уладзімір Пятрочук падвёў вынікі дзесяцігадовай дзейнасці Гайнаўскага павета. Сказаў ён, што на Гайнаўшчыне вялікая ўвага адводзіцца турызму і захаванню багацця прыроды Белавежскай пушчы ды праэкалагічнай гаспадарцы. Сем гадоў назад узнік Еўрарэгіён „Белавежская пушча”, які аб’ядноўвае Саюз гмін Белавежскай пушчы з польскага боку ды Пружанскі, Свіслацкі і Камянецкі раёны з беларускага (іх прадстаўнікі ўдзельнічалі ў мерапрыемстве). Супрацоўнічаюць яны між сабой, а на супольныя праекты атрымліваюць датацы з еўрасаюзных фондаў. Еўрасаюзным бюджэтам падтрымліваюцца таксама мерапрыемствы, у ходзе якіх прэзентавалася беларуская культура. Невыпадкова звяртаю ўвагу на беларускія справы, бо калі б параўнаць Гайнаўскі павет з Бельскім, Сямятыцкім ці Беластоцкім паводле колькасці насельніцтва, якое ў час апошняга перапісу назвала сябе беларусамі, дык Гайнаўскі павет можна было б нефармальна назваць не белавежскім, а беларускім.

У першым скліканні Рады Гайнаўскага павета толькі адзін радны ад Беларуска-народнага выбарчага камітэта ўваходзіў у павятовую ўправу і меў рэальнае ўздзеянне на папярэднія фармаванне праектаў пастаноў. У гэтым жа скліканні ад БНВК быў яшчэ выбраны намеснік старшыні Рады і старшыня камісіі. У чарговых скліканнях радныя ад БНВК ужо не ўваходзілі ў павятовыя ўправы і маглі толькі свае папраўкі ўносіць на пасяджэннях камісій або ўжо на сесіях.

У другім скліканні (мінула дзве з паловай) павятовыя радныя ад Беларуска-народнага выбарчага камітэта

та ўваходзілі ў правячую кааліцыю ў радзе (мелі свайго намесніка старшыні павятовай рады і двух старшын камісій).

— У другім скліканні Беларуска-народны выбарчы камітэт быў у нефармальнай кааліцыі з левымі дэмакратамі, але радныя ад левых дэмакратаў састаўлялі большасць у павятовай радзе і не мусілі ўлічваць нашых заўваг. Наша кааліцыя сфармавалася пры нагодзе завязвання кааліцыі паміж БНВК і СЛД у горадзе Гайнаўка, дзе левыя дэмакраты не састаўлялі большасці ў гарадской радзе. У Гайнаўцы ад БНВК быў выбраны між іншым намеснік бурмістра (намеснік бурмістра ад БНВК маецца ў Гайнаўцы ўжо на працягу трох скліканняў — А. М.), — кажа былы павятовы радны другога склікання і адзін з лідараў БНВК Міхал Андрасюк. — Калі гаварыць пра магчымасці, якія мелі павятовыя радныя ад БНВК у другім скліканні, дык яны былі абмежаванымі. Практычна ўсе праекты пастаноў для разгляду на камісіях, а пасля на сесіях, састаўляліся ўправай, у якой былі людзі ў 100% выбраныя ад камітэта СЛД. Нашы радныя выступалі з індывідуальнымі прапановамі, якія тычыліся мясцовых спраў, напрыклад, рамонтаў дарог і адны з іх знаходзілі падтрымку радных ад левых дэмакратаў, а іншыя не. Калі аднак гаварыць пра рэалізацыю выбарчай праграмы БНВК на працягу трох скліканняў дык удаецца захоўваць навучанне беларускай мовы на Гайнаўшчыне, пры Гайнаўскім белліцэі ўдалося стварыць белгімназію і ўдаецца арганізаваць беларускія мерапрыемствы, якія ў пэўнай ступені падтрымліваюцца і павятовым бюджэтам, асабліва арганізаваныя Гайнаўскім белліцэем, ці дзейнасць калектыву „Знічка”. Аднак я не памятаю, каб з павятовага бюджэту выдзяляліся сродкі непасрэдна на Беларускі музей у Гайнаўцы, хіба, што ўспамгаліся мерапрыемствы арганізаваныя музеем.

Затое Музей і асяродак беларускай культуры карыстаецца падтрымкай бюджэту горада Гайнаўкі і іншых гмін.

— Я не памятаю, каб і зараз выдзяляліся грошы з павятовага бюджэту на Беларускі музей, затое ў нейкай ступені дафінансоўваюцца беларускія мерапрыемствы арганізаваныя на

тэрыторыі Гайнаўскага павета, — заяўляе павятовы радны, адзін з лідараў БНВК Міраслаў Раманюк. — Зараз у Павятовай радзе няма ніякай кааліцыі, а радныя правячай групойкі састаўляюць большасць у радзе. Пазітыўна разглядаецца частка індывідуальных прапаноў радных ад БНВК, што тычацца мясцовых інвестыцый ці іншых ініцыятыў, але многія нашы прапановы застаюцца без увагі.

У час урачыстасці былі прысвоены званні „Заслужаны для Гайнаўскага павета” і ўручаны адмысловыя медалі, выкананыя гайнаўскім разьбярор Яраславам Першкам. Гэтыя вылучэнні атрымалі старшыня ўправы суполкі „Пронар” з Нарвы Сяргей Мартынюк, дырэктар Міжнароднага фестывалю „Гайнаўскія дні царкоўнай музыкі”, Школы псаломшчыкаў і Дома міласэрнасці „Самаранін” мітрафорны протаіерэй Міхал Негярэвіч, сенатар Уладзімеж Цімашэвіч, трэнер дзю-до Якуб Астапчук, стаер Аляксандр Пракапюк, старшыня ўправы кааператыва „Сполэм” Мечыслава Аліна Багдановіч і кіраўнік калектыву „Чарамшына” Барбара Кузуб-Самасюк. Сяргей Мартынюк у час урачыстасці заявіў, што ў красавіку-маі пачнецца прадукцыйная дзейнасць у аддзяленні суполкі „Пронар” у Нараўцы, дзе на работу будзе прынятых каля 350 асоб. Але, на жаль, у апошнім часе з-за меншага продажу прадуктаў гэтага прадпрыемства частка работнікаў суполкі знаходзіцца ў бясплатных водпусках.

Праз дзесяць гадоў

Пачаткі дзейнасці адноўленых паветаў былі цяжкімі. Трэба было арганізаваць адміністрацыю і вучыцца самастойна дзейнічаць. Найбольш сродкаў, што не былі накіраваны ў канкрэтныя ўстановы і можна было выдаткоўваць іх свабодна, трапляла найчасцей на дарожныя інвестыцыі або ў гайнаўскую бальніцу. З вялікім удзелам вонкавых сродкаў рамантаваліся будынкі гайнаўскага шпіталю і куплялася медычная апаратура. Нядаўна было адчынена ў ім аддзяленне камп’ютэрнай тамаграфіі, шпіталь атрымаў сертыфікат добрага ўпраўлення ISO 9001:2001. Гэты ж сам сертыфікат у час мерапрыемства быў уручаны Гайнаўскаму староству. За дзесяць гадоў з удзелам павятовых, еўрасаюзных і гмінных грошай была пакладзена асфальтная і бітумічная паверхня на 118 кіламетрах павятовых дарог і якраз найбольш эмоцый у радзе выклікала фінансаванне з павятовага бюджэту перабудовы дарог. Зараз вядома, што на працягу дзесяці гадоў праз павятовыя структуры трапіла на Гайнаўшчыну многа сродкаў з еўрасаюза і дзяржаўнага бюджэтаў. Аднак гаспадарчая форма Гайнаўшчыны пагоршала апошнім часам з-за фінансавага і гаспадарчага крызісу. У Гайнаўскім павеце знізіўся продаж вытворчасці і прадпрымальнікі сталі звальняць з працы работнікаў або высылалі іх у бясплатныя водпускі. Калі самыя вялікія прадпрыемствы рашыліся б на масавыя звальненні работнікаў, а новыя суполкі не распачыналі дзейнасці ў Гайнаўскім павеце, Гайнаўшчыну чакаў бы гаспадарчы заняпад. Трэба спадзявацца, што маладыя людзі не будуць мусілі масава выязджаць з Гайнаўшчыны, а прадпрымальнікі здолеюць перамагчы гаспадарчыя цяжкасці.

Канкурэнты

Жыхары Чаромхі купляюць лякарствы ў аптэцы „Арніка” па вуліцы 1 Мая і ў аптэчным пункце, што змяшчаецца ў паравозным дэпо. Раней „Арніка” працавала ў прыватным будынку па вуліцы Дзугай і не магла канкураваць з аптэчным пунктам, які змяшчаўся пры асяродку здароўя. Большасць кліентаў купляла лякарствы ў гэтым пункце адразу пасля выхаду ад лекара. Уласнік „Арнікі” рашыўся на новую інвестыцыю дзеля таго, каб заахвоціць ЗОЗ перасяліць сюды асяродак здароўя. Будынак быў здадзены ў карыстанне ў палове студзеня 2007 года і тады „Арніка” перасялілася на вул. 1 Мая — у цэнтр пасёлка. Узнікла калатнеча вокал амбулаторыі. Не зважаючы на рашэнне Рады гміны аб перасяленні асяродка здароўя на вул. 1 Мая (такая дамова была паміж Гайнаўскім ЗОЗам і ўладальнікам „Арнікі”), амбулаторыя далей заставалася ў памяшканнях паравознага дэпо. Чарамшане меркавалі, што кляшчэлеўскі ўласнік аптэчнага пункта меў нефармальны дагавор з гайнаўскай адміністрацыяй, каб не пераводзіць асяродка ў новабудаваную аптэку, бо тады вымушаны быў бы ліквідаваць свой аптэчны пункт. Справа доўжылася паўтара года. Нечакана грывнула вестка, што з пачаткам студзеня г.г. асяродак здароўя перасяляецца на вуліцу 1 Мая. Аптэчны пункт, быццам сіротка, застаецца на старым месцы. Чарамшане лічылі, што ён не мае падставы існавання і будзе ліквідаваны па прычыне адсутнасці кліентаў. Але справы пайшлі ў іншы бок. Кліентаў у аптэчным пункце не паменшала, а гэта таму, што цэны лякарстваў у ім намнога меншыя, чым у „Арніцы”. Калі я запытаў у кляшчэлеўскай аптэкаркі колькі часу будзе яшчэ існаваць аптэчны пункт, гэтая з усмешкай заявіла: „А мы і не збіраемся адсюль выходзіць”. Значыцца, справа не ў якіхсьці сакрэтных дамовах, а толькі ў цане лякарстваў, якія могуць прыцягнуць пацыентаў. Варта аб гэтым памятаць і ўласніку „Арнікі”.

Яшчэ справа не даспела...

Тэму двухмоўных указальнікаў „Ніва” кранала неаднойчы і спадзяюся, што яшчэ будзе аб гэтым пісаць, бо справа актуальная і канчаткова не вырашаная. Пагаджаюся з М. Лук’янюком, што кіраўнікоў мясцовых самаўрадаў на Гайнаўшчыне, у большай частцы праваслаўных, гэтае пытанне не надта хвалюе. Яны больш пільнуюць сваіх крэслаў, чым спраў нацыянальных меншасцей. Тычыцца гэта і Чаромхаўскай гміны. Войтам і старшынёй Рады гміны з’яўляюцца „нашы” людзі, ды і радныя ў большасці выводзяцца з таго кола. Неаднойчы ўдзельнічаў я ў пасяджэннях Рады і ні разу не пачуў, каб хтосьці з радных у інтэрпеляцыях крануў гэту тэму.

У палове лютага наведаў я войта ды ў свабоднай размове (упершыню на мясцовай гаворцы) папытаў Міхала Врублеўскага як у нашай гміне выглядае справа двухмоўных указальнікаў. На гэта мой суразмоўца адказаў: „Справа яшчэ не даспела. Прыйдзецца пачакаць”. Пастаўма затым пытанне: як доўга? Ці да чарговых самаўрадавых выбараў?

Уладзімір СІДАРУК

З бурсы ў інтэрнат

Размова з Пятром БОЖКАМ — віцэ-старостам павета Бельск-Падляшскі

Фота Мацея ХАЛАДОЎСКАГА

„Ніва”: — *Чаму Управа Бельскага павета накіравала ў мінулым тыдні на разгляд павятовай рады заяву аб ліквідацыі вучнёўскай бурсы па вуліцы Відаўскай у Бельску?*

Пётр Божка: — Таму, што была такая працэдура. Каб ліквідаваць якую-небудзь асветную адзінку, орган, які вядзе гэтую адзінку, павінен прыняць рашэнне на шэсць месяцаў да канца школьнага года (да канца жніўня). Таму рашэнне мусіла быць аформлена да канца лютага.

— *Але гэта не быў адказ на маё пытанне. Чаму трэба ліквідаваць бельскую бурсу, у якой дзятва з акалічных мясцовасцей жыла ад сарака гадоў?*

— Вы паставілі іншае пытанне. Тым не менш. Сітуацыя ў асвеце з’яўляецца дынамічнай. Дарэчы, у жыцці нічога не існуе вечна. Калісь, скажам, у васьмідзесятыя гады, у бурсе жыло амаль паўтысячы дзяцей. Цяпер, значыць у сёлетнюю зіму, жыве тут дакладна 81 малады чалавек. Летам, вядома, іх лік меншаў. Тады было сорок пару дзяцей. А аб’ект проста гіганцкі. Гэта шматпавярховая будыніна з канферэнц-залай, сталовай, кухняй і да г.п. Яна выкарыстоўваецца ў малой ступені. Мы спрабавалі гэта змяніць. Некалькі гадоў стараліся зрабіць будынак бурсы прыцягальным для наймальнікаў. Прыбудаваў нават асобны ўваход, каб г.зв. камунікацыя з вучнямі не крыжавалася. Зрабілі пад’езд для інвалідаў, адрамантавалі ваннаыя пакоі і г.д. Аднак запатрабаванне на гэтыя памяшканні было, далікатна кажучы, памярковае. Не было ахвотных на такую плошчу, у такой лакалізацыі. Можна, калі б стандарт аб’екта быў лепшы, мабыць, і запатрабаванне было б большае. Але з нашага боку стала б лішне рызыкаўным пытанне ці інвеставаць у гэты будынак вельмі вялікія грошы пры такіх акалічнасцях і такім зацікаўленні патэнцыяльных наймальнікаў. Знайшлі там сядзібу няўрадавыя арганізацыі, якія ў адпаведнасці з законам мелі льготныя цэны арэнды. Камерцыйных наймальнікаў, аднак, да гэтага часу было ледзь пару і будынак стаў нявыкарыстаны. Загэе запатрабаванне на месцы ў самой бурсе меншае. Дастаткова паглядзець на занятыя месцы на прышкольных стаян-

ках, на якіх ставяць машыны вучні даязджаючыя ў школы. Саміх вучняў у Бельску штотраш менш [з інфармацыі староства — 2 649 — М. Х.], а і агульны лік жыхароў таксама скарачаецца. Дзесяць гадоў таму было іх у межах павета 64 тысячы, цяпер іх менш за 60 тысяч. Бачым, колькі вучняў з вёсак даяджае ў пачатковыя школы ў Бельску. Ёсць такія вёскі ў нашым павеце, у якіх няма ні аднаго вучня. Гады два таму спалучылі мы ў адну дзве школы — будаўнічую і механічную. У першай вучылася каля чатырохсот, у другой каля тысячы вучняў. А цяпер, пасля спалучэння, іх няпоўныя пяць соцень. Усё гэта ўплывае на тое, што атрымліваем штотраш меншую асветную субвенцыю, якая назначаецца дзяржавай на кожнага вучня і яе сума залежыць таксама ад таго, дзе жыве вучань, ці даяджае, напрыклад, з вёскі, ці жыве ў мясцовасці, дзе знаходзіцца яго школа. Сістэма субвенцыі спрычыняецца да таго, што шмат школ атрымлівае менш грошай, чым на гэта заслугоўваюць. Для прыкладу, так ёсць і з нашым беларускім ліцэем. Таксама датацыі да інтэрнатаў налічваюцца неадпаведна. Наша бурса была на мінусе на 402 тыс. зл. Аналізуючы ўсе гэтыя аргументы, мы дайшлі да вываду, што пры магчымасцях інтэрната пры комплексе школ № 4, пераарганізуючы яго і ствараючы новыя начлежныя месцы, мы ў зможе забяспечыць патрэбы кватаравання вучняў. Плануем на працягу двух-трох гадоў правесці тэрмамадэрнізацыю шасці асветных аб’ектаў, між іншым беларускага ліцэя, цэлых комплексаў школ № 3 і № 4, цэнтры практычнага навучання. Для таго, аднак, неабходны ўласны ўклад, мінімум паўтара-два мільёны злотых. Не ведаю, ці ўдасца нам гэта дасбіраць. А хочам, для прыкладу, зрабіць дах на белліцэі, супольна з горадам, але гэта ўжо паўмільёны выдатак. Ну, але ж не можам дазваляць на тое, каб капала на галаву пану дырэктару Ляшчынскаму. Генеральна беручы, няма патрэбы, каб у Бельску было столькі асветных аб’ектаў, як да гэтай пары. Спецыяльная школа, калісь медыцынская, стаіць пустая. Трэба гэты будынак пра-

даць. Падобна і бурсу. Можна, гэтыя рашэнні непапулярныя, але рацыянальныя. Адна з беластоцкіх газет пыталася, успамінаючы пра яе, што важнейшае, дабро 80 вучняў, ці грошы. Такое пытанне, у гэтым кантэксце, перакулена з галавы на ногі. Пры такіх дылемах і ў такіх акалічнасцях ўвогуле не ўдалося б кіраваць.

— *Што зробіце з будынкам бурсы?*

— Праўдападобна трэба будзе яго прадаць. Каб мы самі маглі гэты будынак давесці да сякога-такого ўжывання, мусілі б інвеставаць у яго паў мільёнаў злотых. І справа тут не толькі ў фасадах. Так вось, лепш гэты аб’ект прадаць, а грошы прызначыць на ўсё ледзь дыхающую ў нашай краіне асвету. Патрэбны хоць бы хуткі генеральны рамонт перанятай нам ад МОСіРу спартзалы пры школе № 1. А ўжо гэты выдаток лічыцца ў мільёны.

— *За колькі хочаце прадаць бурсу?*

— Цяпер я не ўзяўся б за расцэнку. Ёсць у нас аб’ект для продажу па вуліцы 3 Мая, якога пачатковы кошт на аўкцыёне складае 3 млн. зл. Гэты аб’ект значна меншы за бурсу. Але трэба памятаць, што бурсе неабходны генеральны рамонт. Трэба там інвеставаць значныя грошы незалежна ад таго ці хто схоча яе перарабіць ці на кватэры, ці на пакоі для рабочых.

— *Ці ёсць у вас нейкія інвестыцыйныя планы на конт комплексу школ з беларускай мовай, па-за, як разумею, яго дацяпленнем?*

— Тэрмамадэрнізацыя гэта не толькі дацяпленне. Гэта мадэрнізацыя абагравальнага абсталявання, замена акон, перакрыццё даху. Цяпер інвестыцыі на гэтую школу паглынуць каля 660 тыс. зл. На працягу двух гадоў гэтая сума дойдзе да 1 млн. 200 тыс. зл. Змагаемся разам з дырэктарам школы за грошы з МУСіА, бо цяпер у руках гэтага ведамства знаходзяцца справы адукацыі і шырэй нацыянальных і этнічных меншасцей. Можна за гэтыя грошы адрамантаваць частку залаў, калідораў пад лозунгам „адзначэння нацыянальнай тоеснасці”.

— *Дзякуем за размову. Размаўляў Мацей ХАЛАДОЎСКІ*

Аляксей Васілюк і дамінацыі

Тэкст і фота Міры ЛУКШЫ

Калі ўбачаць разьбу ў драўніне бальшчаніна Аляксея Васілюка, некаторыя асацыююць: „Смык!” Гэта, здавалася, па падставах пад скульптуры, характэрных для Славаміра Смыка з Дабрывады, разьбіра вядомага не толькі ў Польшчы. І, можа, адчуваецца некаторым дух падобны, нейкая перспектыва і ў Васілюка?.. Васілюк жа нарадзіўся ў Кляшчэлях (1944 г.), у чатыры кіламетры ад Дабрывады. Бацька Аляксея — з падкляшчэляўскіх Паграбоў, маці — з-пад Лодзі. Перспектыва ў яго, так сказаць, шырокая, а што казаць пра тое, што можна яго назваць пачаткоўцам, які бярэ ўзор з таленавітага суседа, дык гэта можна таксама аспрэчыць. Бо і настаўнікам, і натхняльнікам, як бы ён сам, Смык, не казаў, быў і яму дабрывадска-чыкагаўскі Міхась Маркевіч. А калі глядзець на канкрэтныя „падставы”, адмысловыя падстаўкі, на якіх трымаецца скульптура, то ў Васілюка найчасцей ягоныя творы іх увогуле не маюць. А неабавязкова мець доўгі мастацкі досвед, каб апінуцца ў мастацкім саперніцтве на першым месцы. Вось, на апошнім ваяводскім аглядзе аматарскай мастацкай творчасці ў галіне разьбы здабыў ён першае месца. А працуе над сваім варштатам салідна гэты бельскі пекар!

— Жыву ў Бельску-Падляшскім. Працаваў у пякарні. Там пачаў выпякаць мастацкае пяхэнне на выставачных вітрынах — булчкі, хлябы, пірагі, караваі... Зацікавіўся разьбой з галін і каранёў і нават зарэгістраваў сваю дзейнасць як мастацкую. Больш займаўся, аднак, творчасцю на патрэбы сяброў і хатнія, а пірагі пёк на розныя ўрачыстасці, дзяржаўныя і прыватныя. З хвілінай, калі адышоў на пенсію, больш часу стаў прысвячаць

свайму захапленню. На выставах карэнняпластыкі знаўцы звярнулі мне ўвагу на тое, што павінен я сур’ёзна ўзяцца за разьбу, паколькі ў мяне адчуваецца размах і адчуванне перспектывы. Першая скульптура ўзнікла ў 2001 годзе. Выкарыстоўваю розныя віды драўніны, перш за ўсё з ліставых дрэў. Бывае, што, глянуўшы на

кавалак драўніны, адразу ведаеш, што з яго атрымаецца — так складваюцца слоі, сукі, што выыва амаль гатовая. Толькі яе выдабываеш долатам. Усё, што прымроіцца.

А што найбольш прымройваецца Аляксею Васілюку? Не ўсе з дзесятак прац маглі паказацца на выставе ў ВААКу ў Беластоку („ружовая зала” па вул. Кілінскага, 8, вернісаж 24.02.2009). А выставак меў ужо больш за дзесяць — у Бельскім доме культуры, у Музеі сельскай гаспадаркі ў Цеханоўцы, Доме культуры ў Кляшчэлях, у Ягелонскім інстытуце лясной адукацыі ў Белавежы, у Музеі Белавежскага нацыянальнага парку, у Беларускаму музеі ў Гайнаўцы, у ратушы ў Бельску-Падляшскім, у Ваяводскім асяродку анімацыі

культуры ў Беластоку. А што пераважае ў тэме, найбольш хваляючай мастака? Філасофскі разгляд таго, што кіруе светам. Што найбольш цудоўнае і складанае ў свеце, што з’яўляецца яго рухавіком і прычынай? Жанчына! Яна — і каханне, і пакута, пачатак і канец жыцця. І ў Васілюка яна — і з валком у моцнай руцэ, і ў доме бы шпакоеўні з забітымі дошкамі вокнамі, і ў кароне, і апэчпленая дзесярнёй урослай у яе цела... Рамантычныя гошы пары, перарослыя сляямі дрэў іх кровазварот, пераплеценыя валоссем, і дзвярны праём, у якім п’янага мужычка чакае здаровая, моцная кабета з апалонікам ці качалкай... Хвастатыя па-чартоўску мацукі, што цалуюць дамскія ножкі. Упаўшыя каранаваныя каралі, пра якіх жывучасць сведчыць толькі жывенькі фалас. Пані як карыятыды з узнятымі спадніцамі, з аголенымі поўнымі грудзямі...

— Буду рэзаць жанчын, а яны ж з цыцкамі, — поўны жыццярэчаснай веры шчуплы разьбяр, якога шляхетны твар можа таксама паслужыць за скульптуру. — Дамінацыя жанчыны бачыцца ўва ўсім.

А што на гэта ягоная жонка, муза пекара і разьбіра?

— Крыху пасміхалася на мае захапленні „глупствамі” ўжо тады, калі я плёў цуды з цеста, калі забаўляўся галінкамі і каранямі. Я цяпер працую з ранку да вечара. На новую выставу ёсць яшчэ трыццаць прац. Жонка змяніла свой падыход пасля выставы ў Цеханоўцы. Падышлі да скульптур жанчыны, захапляліся, стаялі даўжэйшы час. Хацелі б мець адну разьбу для сябе, купіць, але ж пенсіянеркі — не мелі грошай. Пасля купіў яе немец, які даў бы за яе ўдвая больш, не таргуючыся. Ну, гэта дык пераканала маю музу!

„Фільмовішча-2009”

ладым магчымасць бліжэй пазнаёміцца з беларускім асяроддзем, дзякуючы чаму былыя яго члены нярэдка дзейнічаюць у беларускіх арганізацыях ці проста актыўна ўдзельнічаюць у мерапрыемствах, накіраваных да беларускага асяроддзя.

— Кантакт з беларускасцю можа паўплываць таксама на выбар напрамку студыяў, — дадае спадар Вавульскі.

„Фільмовішча-2009” гэта не першае мерапрыемства, арганізаванае бельскім Клубам польска-беларускіх спраў у гэтым школьным годзе. 28 лістапа-

да мінулага года быў ён арганізатарам турніру беларускай моладзі, у якім прынялі ўдзел таксама вучні ПШ № 3 і Клуба беларускіх спраў „Граблі” з Гайнаўскага белліцзя. У супрацоўніцтва бельскага і гайнаўскага клубаў вельмі доўгая гісторыя. Яго пачаткі сягаюць 2001 года. Дарэчы, бельскі клуб паўстаў дзякуючы кантактам з гайнаўскімі ліцэістамі, якія свой клуб мелі раней.

Вучні Бельскага белліцзя, аб’яднаныя ў клубе, штогод актыўна дапамагаюць пры арганізацыі фестывалю „Бардаўская восень”.

— Калі ідзе пра нашы планы на будучыню, маем ідэю 25 сакавіка паказаць паста-ноўку паводле фельетонаў Юркі Геніюша, але ўсё гэта яшчэ ў распрацоўцы, — гаворыць Ганна Мордань.

Як дадае спадар Вавульскі, клуб заўсёды рыхтуецца ў школе да святкавання Дня Волі. У гэтым годзе будзе падобна.

Тэкст і фота Міхася СЦЕПАНЮКА

Дзе знайсці грошы?

Пад такім лозунгам прэм’ер нашага ўрада Дональд Туск пачаў шукаць грошай — 17 мільярдаў злотых — у паасобных міністэрствах. Хацеў ашчадзіць на ведамстве абароны і загадаў эканоміць на арміі 5 мільярдаў. Міністр абароны прыняў гэта ўсур’ёз і купіў усім жаўнерам ножыкі-сцізорыкі, каб яны з цвёрдай драўніны выраблялі імі наканечнікі стрэлаў, пасля іх высылаць да індзейцаў, каб тыя нанеслі на іх атруту — тады яны будуць намнога мацнейшыя ад жалезных, ды і экалагічныя. Ну, вядома, гэта жарт, што выключна ўся маёй галаве.

На маю думку, прэм’ер-міністр павінен шукаць ашчаднасцей у сябе самога і паменшыць на 50% лік працаўнікоў у сваёй канцылярыі. Тое ж павінен зрабіць і прэзідэнт. А калі не, дык няхай абодва паменшаць напалову зарплату сваім працаўнікам. І так яны атрымліваюць будуць на шмат разоў больш, чым вясковыя пенсіянеры. А каб паменшыць напалову лік працаўнікоў у абслуге Сенаці і Сейма, і канстытуцыйна зменшыць лік дэпутатаў з 460 асоб да 230, а сенатараў са 100 асоб да 50, паменшыць дэпутацкія дыеты ды грошы за сесіі з 300 на 100 злотых... Можна, тады не будуць іх лавіць на падпітку на вуліцах! Тое ж зрабіць і ў ваяводскай адміністрацыі, і ў самаўрадавай. Думаю, што ашчаднасцей было б з гэтага больш за 17 мільярдаў, а жыхары краіны ўцешыліся б, што паменшала бюракратыя! А колькі яшчэ парабілася ўрадавых і няўрадавых арганізацый — і ўсе яны дзяржаўныя грошы бяруць, хоць часам невядома чым займаюцца!..

Дарагія чытачы „Нівы”, калі прачытаеце мой допіс, дайце, калі ласка, шчыры адказ на маю думку. Ці добра я мяркую як можна зааашчадзіць грошы з нашага бюджэту?

Мікалай ЛУК’ЯНЮК

Выдатная солтыс

Многа было ў нашых Дубічах-Царкоўных солтысаў і нікога з іх я не крыўдуюся. Але мая суседка Галіна Бялевец, лічу, запаланіла ўсіх сваёй цеплынёю, ветлівасцю, дабрынёю, культурнасцю і дзелавітасцю. Выбраві мы яе солтысам у студзені 2006 года, і не прагадалі. Бо новая солтыс з павагаю ставіцца да сваіх абавязкаў. З вуснаў гэтай прыгожай маладзіцы ніколі не знікае ўсмяшка. Яна кожнаму параіць, падкажа, своечасова дастаўляе аднаўскаюцца розныя дакументы, паведамляе пра падзеі. Яна шчасліва жыўе са сваім мужам Віцём, які працуе ў Гайнаўцы і даязджае туды на сваім самаходзе. Галіне Бялевец зараз 36 гадоў і праз год, калі адбудуцца чарговыя выбары гаспадара нашай вёскі, мы зноў прагаласуем за яе.

Мікалай ПАНФІЛЮК

Ганна Кандрацюк (zorka@niva.iig.pl)

з р к а

д л я д з я ц е й і м о л а д з і

„Сейненскія хронікі” — добры тэатр!

Часта рыхтуем спектаклі толькі дзеля аглядаў і прызоў. І, звычайна, забываем іх ужо тыдзень пасля конкурсу. Праз год — тое ж самае! Асабліва, калі дзяўбем аднаго і таго самага аўтара. Усё зліваецца, мяшаецца, забываецца. Многа закалоту — мала карысці.

Ёсць іншы падыход да тэатра. Добрым прыкладам гэтаму „Сейненскія хронікі”, якія ад многіх гадоў ставяць дзеці і моладзь з Сейнаў. Спектакль іграюць больш-менш пяць гадоў. Пасля старэйшых выканаўцаў заступаюць малодшыя:

— Нашы хронікі цяжка назваць спектаклем, — кажа Бажэна Шрэдэр, апякун тэатра, — бо тут паказаны сапраўдныя гісторыі з жыцця даваенных жыхароў Сейнаў. Іх спісалі дзеці ад старых людзей. У такі спосаб яны знаёмяцца з тэатрам

і мясцовай гісторыяй.

Сустрэчы са старымі людзьмі вельмі эмацыйныя. Расказчыкі ўдзячныя маладым за ўвагу і зацікаўленне. Бывае, што раней у іх не было з кім

падзяліцца перажытым досведам.

— Зараз мы ставім „Хронікі” з другой групай, — кажа апякунка. — Тут сустрэнем новыя гісторыі, якія запісалі гэтыя дзеці. Дайшлі новыя эле-

менты, песні.

„Сейненскія хронікі” апавядаюць пра даваенныя Сейны, дзе побач сябе пражывалі палякі, літоўцы, яўрэі, стараверы... Дзеля спектакля састаўлены мініяцюрны макет мястэчка 1920-1930-х гадоў. Сюжэт пранізаны песнямі і абрадавымі матывамі паасобных народаў. Зараз сейненскія акцёры вывучаюць падляшскую „Вэрбоньку”. Ці трапяць з ёй, як іх старэйшыя сябры, аж на падмосткі Брадвэя?!

Хоць... самым вялікім поспехам тут не выступленні, а самаразвіццё маладых акцёраў. Пад уплывам пастаноўкі многія з іх адкрыліся на людзей і месцы, якіх раней не прыкмячалі. І дзякуючы ім адчулі жывы пераказ гісторыі і талерантнасці.

ЗОРКА

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Квакушы

У даўнія часы ў Белаўежскай пушчы не было шашэйных дарог. Наогул, дарог было мала і ў вясенняе бездарожжа па іх цяжка было праехаць, асабліва ў нізінных месцах. На адным такім участку вялі падсыпку дарогі, каб палажыць асфальт. Па абодва бакі яе знаходзяцца сажалкі. З вясны і да самых халадоў там крумкацца жабы, поўзаюць трытоны і вузы, плёскаюцца маленькія рыбкі, плаваюць піяўкі. З даўніх пор гэтыя вадаёмы аблюбавалі земнаводныя.

Пасяліліся ў адной з сажалак і нашы прыгажуні-квакушы. Ізмурдна-зялёнага колеру іх купальнікі зліваліся з уборам дрэў. З ранку і да вечара дзве сяброўкі з задавальненнем плавалі, скакалі з купіны на купіну, гайдаліся на лістах гарлачыка, як на арэлях, і пад захад сонца ўчынялі такія вэрхал, што старэйшыя жабы

з дакорам адпаўзалі ў ціхае месца, далей ад гарлапанак.

Па вясне ім належала, як усім дарослым жабам, перабрацца на другі бок дарогі. Там яны адкладаць ікрынкі, з якіх вылупяцца смешныя маленькія апалонікі, каб праз нейкі час ператварыцца ў даўганагіх зялёна-грудых жабянят. Гэтая сажалка служыла для земнаводных „радзільным домам”.

Але пасля таго, як дарогу аправалі ў асфальт, і па ёй стала рухацца многа турыстычных аўтобусаў, трапіць у „раддом” балотным істотам стала цяжка. Кожны дзень на шашы можна было бачыць распушчаныя целы жабы, раздаўленых вужоў.

З трывогай пазіралі і нашы квакушы на высокі насып, па якім трэба было ўскарабкацца наверх і праскакаць як мага хутчэй шэрую

стужку асфальта. І хто ведае, чым бы закончыўся паход у суседні вадаём дзвух нашых сябровак-жабы, каб па заданні вучоных не вярнуліся да сажалак дарожнікі. У лічаныя гадзіны яны прабурылі пад палатном дарогі праходы і залажылі ў іх трубы. Як толькі людзі і тэхніка пакінулі месца „дыслакацыі” жабы, напалоханыя шумам насельнікі сталі паціху выпузаць са сваіх сховішчаў. Дзве дапытлівыя квакушы падплылі да трубы і ціха водная плынь панесла іх у цёмнае чэрава тунеля.

— Ква-ква, мне боязна, — лямантавала адна з прыгажунь.

— Не квакай, — падбадзёрвала яе

другая, — я бачу святло ў канцы тунеля.

І абедзве тут жа плюхнуліся ў ваду суседняй сажалкі.

Гледзячы на іх, іншыя жабы таксама пусціліся ў падарожжа па пракладзеным падземным маршруце і гэтак жа без перашкод дасягнулі заветнай мэты. Хутка новы бясчечны міграцыйны шлях быў паспяхова засвоены жабамі і кожная з іх больш не баялася апынуцца пад коламі машын. Таку Белаўежскай пушчы клапоцяцца не толькі пра вялікіх звяроў, але і дбаюць аб самых маленькіх істотах.

Таіса СКУРАТАВА

Міра ЛУКША

Жаба з Жабінай Горкі

У Гайнаўцы хто на горку ўзбярэцца, ведае, што Жаба там вядзецца, (хоць горка невысокая, усё ж так завецца, на імя Жабы, усё-такі спашлецца), дык хай да Жабы зойдзе на гамонку, бо Жаба любіць, калі ў гэтую старонку ідуць гайнавяне, каб уцячы ад гаму, і гайнавянам Жаба тут адчыніць браму ў свае зялёныя і прахалодныя палацы і кожны Жабе хай раскажа сваю рэч, а Жаба ўсё паслухае, і вырачыўшы вока скумекае, і скажа, не глянуўшы звысока, што жабам наконт гэтага наўме. І будуць усе рады шчасцю, траўцы і вясне.

Зося з першого „а” класа

— 20 —

Янка Рыбачук ніколі не гаварыў пра былых вучняў. Не перажываў за іх поспехі, ён нават не памятаў іх прозвішчаў і імянаў. Аднак сёння настаўнік стаў распавядаць пра выдатнага выпускніка Сымона Ючку.

— Сем гадоў таму ён сядзеў
за вашымі партамі, а зараз... Ючка
— тэатральны рэжысёр!

— Мы пра яго не чулі! — сказаў
нехта з класа.

— Сымон Ючка — незалежны артыст. Вы не пабачыце яго ў тэле-серыялах, — адказаў Рыбачук. І дадаў: — Заўтра пойдзем у тэатральны інстытут і паглядзім яго новую пастаноўку.

Вучні першага „а” класа былі

вельмі цікавлять, що сабою представляє незалежний режисёр. Яні хочуть даведати, що думає про свою стару школу славути випускник їх ліцея.

Сымон Ючка паставіў па падмостках тэатральнага інстытута „Фердыдурке” польскага пісьменніка Вітальда Гамбровіча. Паста-ноўка апавядае пра маладыя гады артыста. Многа там настаўніцкага прыгнёту і моладзевага бунту. Ка-лі Зося пабачыла на сцэне хлопцаў з віном і папяросамі, падумалася ёй, што яна „зноў” у гімназіі. Та-маш Вярбіцкі меў іншыя назіранні:

ная наша спадарыня Ясінская!

Зося не пагаджалася з Тамашам. Паводле яе, настаўніца хіміі, хоць патрабавальная, намнога лепшая за гэтую з пастаноўкі. Пасля спектакля спадар Рыбачук разам з вучнямі зайшоў у пакойчык Сымона Ючкі. Малады рэжысёр быў захоплены візітам.

— Я вельмі добра ўспамінаю старую школу, — сказаў ён. — Там класныя настаўнікі і навуковая атмосфера.

— А які ты закончыў клас? — спытала Зося.

— Такі сам як і вы: матэматычна-фізічны, — адказаў рэжысёр. — Аднак у мяне былі яшчэ гуманістычныя зацікаўленні. Думаю, што

вялікі ўплыў аказаў на мяне настаў-
нік гісторыі, спадар Іванюк.

— Як гэта? — вучні збіліся з панталыку.

— Іванюк спеціфічний чалавек, але чудоўны настаўнік, — адказаў Сымон. — Дзякуючы яму я атрымаў пяцёрку на экзамене на атэстат сталасці. І мог рэалізаваць свае мары...

— Мы таксама хочам быць акцёрамі, — сказаў Пеця, які ніколі раней не праяўляў зацікаўлення тэатрам.

— Дык памірыся са спадаром Іванюком, — пажартавала Зося.

Увесь клас пачаў смяцца. Пеця адышоў у куток быццам пакрыў-дзіўся на ўсіх. Мабыць, ён задумаў стаць другім славутым выпускніком ІІ Агульнаадукацыйнага ліцэя.

Тэкст: wodorotlenek92@wp.pl
Дызайн: majeszakarowu@tlen.pl

Музыка з кайфам

Суседзі zza miedzy — „Schody”

Мяжа, якая малюецца ўжо ў загалойку, раздзяляе тэрыторыю Гарадка і Міхалова. Як гэта бывала ў нашай гісторыі, адны вёскі жылі з сабой мірна, другія гадамі сварыліся. Гарадок з Міхалавам жылі па-рознаму, што адлюстроўваюць таксама ўзаемныя насмешкі між маладымі людзьмі з гэтых мясцін. Таму і не заўсёды сябравалі такія гурты як гарадоцкая „RIMA” і міхалойцкая „Schody”. На шчасце часы мяняюцца і зараз нават магчыма, каб суседзі з-за мяжы супольна выступалі на гарадоцкай сцэне — не ў Бoryнку, а ў цэнтры культуры, дзе супольны канцэрт прайшоў у мінулую пятніцу. Менавіта таму і пішу пра „Schody” якія, хоця спяваюць па-польску, то не адракаюцца ад мясцовай спадчыны. Прыгадваецца мне канцэрт гэтага гурту на мінулым „Басовішчы”, калі вакаліст, якога клічуць Зуля, з радасцю ды шчырасцю крычаў: „Жыве Беларусь!”. Зразу пацяплела на душы, а сэрца пачало біць у рытме панк-рока ці нават дыска, бо і такія настроі прабіваюцца рэжам у іхняй музыцы.

дзяць па фестывалях, шукаюць магчымасцей часцей чым іншыя іграць канцэрты ў рэгіёне, не забываюць пра локальнае асяроддзе і мясцовых фанат.

Польска-беларуская крыжаванка № 10

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы, з наклееным кантрольным талонам, на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку № 6:

Лёс, агурок, замак, фасон, балт, раман, бал, контур. Галава, узор, ранак, дом, кабан, кант, святар.

Узнагароды, кампакт-дыск „Арэшкаў” з Арэшкава, выйгралі Магда Галёнка з Пасечнік-Вялікіх, Рафал Вакулюк з Арэшкава, Марыёля Анішчук з Дубін. Віншуем!

Узнагароды падарыў нам Музей малой айчыны ў Студзіводах.

Як у дів, так і їх не мінають конфлікти, бо і характери у музикаў вельмі живы і неспокійныя, але галоўнае, што шматгадовае сяброўства дазваляе прабачаць маленькія памылкі. Вось

у чым справа: сяброўства! Шчырасць, прайда, энергія — гэта існуе толькі тады, калі музыкі сябе павважаюць ды сябруюць.

i_basovka@o2.pl

Міра ЛУКША

Кіт з Кітурык

Ёсць у Кітурыках кіты?
Там такое ўбачыш ты?
Ні кіта, ані яцвяга
не прыкмеціць твая ўвага.
Кіт у моры, яцвяг у пушчы,
чорны свой сланечнік лушчыць...
Мора? Мроя! Хоць казалі
што і тут шумелі хвалі,
цікаваў яцвяг на елі,
калі тут яцвягі мелі
свой прытулак і жылло.

**Ой, магло тут быць усяго!
Ці ж ад кіта-велярыба
імя ў вёскі гэтаі хіба?
Але ж можам уявіць
што кіт тут мог сабе жыць,
кіт агромны, Кіт яцвяг.
Вось дык цуды ў лясак!**

	Sęk	Kasza	Chór	Chata	▼	Rokita
▼		▼	▼	▼	▼	▼
			Ser			
	Obłężenie	▼	▼			
	Smak					
	▼					
Zeszyt	▼					
Marzenie	▼				Moda	
Ukraina						
▼	▼					

Вакол чыгункі ў Зубкі

Аляксандр ВЯРЫЦКІ

Задумалася мне пабачыць як сёння выглядае чыгуначная лінія, якая калісь была задумана для спалучэння Беластока з Баранавічамі, а пры гэтак званай „народнай уладзе” спалучала наваколле Гарадка з Беластокам, становячыся свайго роду каранішчам, па якім Беласток высмактаў тамашняе насельніцтва ў свае рознага маштабу мury. Перастала тая лінія выконваць сваю антрападрэнажную ролю недзе, калі не памыляюся, пры Валэнсе.

З аўтobуса злажу ў Зубках з задумай прайсціся па вёсцы, пабачыць як Зубкі выглядаюць цяпер. Але ж у альшыны бачу стрэлку з інфармацыяй, што яна завядзе да чыгуначных блокаў. То я і павярнуў за той стрэлкай з цікавасці да загадкавага чыгуначнага пасёлка. Пакуль я, аднак, тыя „блокі” высачыў, заглянуў загадзя і на самое чыгуначнае палатно.

Калісь я ўжо на тых пуцях быў і тое, што пабачыў цяпер, мяне не здзівіла. Бо можа здзівіўся б той, хто б упершыню пабачыў пуці на станцыі ў Зубках. Бо паміж рэйкамі на тых пуцях расце лес. Не прыйшло мне ў галаву палічыць, колькі той хваіне гадоў, усё ж такі магу запэўніць, што яна ўжо „дарослая” — ёй за дваццаць будзе.

Мяркую, што хваіна тая не мае гаспадара — яна не цярэбленая з голля. Магчыма, што нават невядома, хто мае ўзяцца за тое церабленне: леснікі ці чыгуначнікі. Ды прыходзіцца сумнявацца, ці ў абсягу Зубкоў захаваліся яшчэ нейкія „калеяжы”; магчыма, што пенсіённыя, якіх сем’і і насяляюць згаданыя раней блокі, якіх два, невялікія, трох-чатырохсямейныя, і стаяць яны за станцыяй, амаль у лесе, з боку Страшава.

Над пуцямі, паблізу ўсходніх стрэлак станцыі Зубкі-Беластоцкія, высіцца ажурная металічна-драўляная прадаўгаватая вышка. Ажурная таму, што захаваліся металічныя яе рамы,

затое прагнілі і пападалі некаторыя дошкі драўляных прыступак і падлогі наверху. Мабыць, тае вышкі не знюхалі яшчэ падрусткі, якія на летнія канікулы прыязджаюць у навакольнае вёскі. Бо ж калі б такія там з’явіліся, дык маглі б на той вышцы, на рэштках яшчэ недагніўшых дошак, паспаборнічаць, хто з іх лаўчэйшы, хто смялейшы. Чыгуначнае начальства пакінула тое збудаванне на волю лёсу, а на бяду нямога трэба...

У галоўны дыспетчарскі будынак зарослай лесам станцыі я не заглядаў, так як і не заглядаў у былы касва-адміністрацыйны будынак, у якім цяпер нехта жыве. Заглянуў затое ў дыспетчарска-стрэлачную будку, што на заходнім канцы станцыі — яе інтэр’ер і праёмы поўнаасцю растружаны.

Хаця чыгунка там зараз зусім бяздзейная, аднак рух побач яе, у лесе, нейкі ёсць. Магчыма, што лясныя дарогі аб’язджаюць леснікі, бо дзе-нідзе па лесе відаць кармушкі, магчыма, што лес аб’язджаюць пагранічнікі. Лес там, між Зубкамі і Страшавам, пасляваенны, хаця дзе-нідзе відаць і старэйшыя дрэвы. Мусіць жа там той старэйшы лес быць, бо дзе ж бы ў вайну сядзелі слаўныя тамашнія партызаны. Вось тады калягарадоцкая чыгунка жыла паўнакроўным жыццём: адны яе рвалі, другія шылі. А цяпер яна як стары лахман — ніхто ёю не карыстаецца, ніхто не рве чыгуначнага палатна, ніхто яго не лаатае.

З лесу сталі паказвацца страшавыя хутары, населеныя яшчэ. Неўзабаве апынуўся я і ў вёсцы — прывітала яна мяне прыгнятальным відам. Прысёлак з некалькіх хат, што з боку Зубкоў, зусім бязлюдны. Гаспадарскія будынкі або развалены, або і зусім іх няма. А над пустымі хатамі здзекуецца вандалізм, значыць нейкія чалавечыя (???) рукі. Вось у адной хаце, што ад дарогі, якой вокны непрысутны гаспадар забіў стружкавымі плітамі, нейкі „госць” тыя пліты павырываў і павыбіваў шыбы; жу-

дасна і горка глядзець на такое варварства.

Заглянуў я і на чыгуначную станцыю, што побач Страшава. Калі я ў вёсцы пытаў пра дарогу да яе, мае інфарматаркі назвалі станцыю руінай. І праўда — са станцыйнага будынка астатліся толькі сцены і дах, усе праёмы, нават люксеры, растружаны. Можа гэта вынік нейкай заканамернасці — тут жа жывуць нашчадкі слаўных партызанаў, якія галоўным чынам і займаліся змаганнем з чыгуначнымі эшалонамі. А калі не стала эшалонаў і партызанаў, а астатліся іхнія нашчадкі і чыгуначная інфраструктура, то ж прадаўжальнікам гераічнай традыцыі таксама трэба было нечым гераічным вылучыцца, адгрымець нейкае бах-бабах. А пасля паспяховага штурму станцыі „героі” ўзяліся і за навакольныя хаты...

На страшаўскіх задворках прагульваюцца казулі, мабыць, ім сумна ў ціхім навакольным лесе і яны прыйшлі пад вёску палюбавацца галасамі нейкіх жывых душ, хай сабе і сабачым брэхам...

Пры канцы галоўнай вясковай вуліцы Страшава стаіць змарнелы будынак колішняй школы. Але не пустуе ён, жыве ў ім навалач, нейкая вонкавая сям’я, у якой аж пяцёра дзяцей; чацвёрта з іх вучыцца ў гарадоцкай школе. І яшчэ двое дзяцей са Страшава вучыцца ў Гарадку. А ў прынцыпе, як казалі мне мае інфарматаркі, у Страшаве жывуць старэнькія пенсіянеры, хаця тут і некалькіх маладых гаспадароў гаспадарыць.

Перад школай, на абочыне вуліцы, стаіць крыж на бетонным пастаменце, які 23 красавіка 1899 года паставіў на памятку тамашні памешчык. Паблізу стаіць і будынак былога пункта прыёму малака, у якім зараз, і то даволі часта, гаспадараць паляўнічыя з Гарадка.

Такі, вось, цэнтр Страшава, бо вёска па сутнасці дэцэнтралізаваная, больш хутаранская чым вясковая. Вось у вёсцы і відаць адну забудову

буйнай гаспадаркі, але далей, на хутарах, відаць яшчэ буйнейшыя вялікатаварныя; нехта ж мусіць пракарміць увесь той народ, што паказаў сваёй вясковай мінуўшчыне плечы і падаўся ў гарады.

Вось насупраць аднаго такога буйнога гаспадарства, якое смела можна назваць машынна-трактарнай станцыяй — так многа там відаць машын і то не толькі з зямлі, але і з касмічнай вышыні спадарожнікавых здымкаў — побач дарогі, на кукурузішчы, задзіўляе вока незвычайная карціна: раскіданыя ў строгай, мо дзесяціметровай шырыні, паласе калоды драўніны. Тыя калоды рознай даўжыні і пакінутыя яны на тым прыдарожным поясе кукурузнай пожні быццам штрыхі фарбы нейкага мастака, паслядоўніка, напрыклад, Тулуз-Латрэка, які заміж фарбаў паклаў на страшаўскую зямельку штрыхі калодак. Мая асацыяцыя тых, здаецца без практычнага сэнсу раскіданых па пожні, калод з выяўленчым пленэрным мастацтвам невыпадковая, бо ж навокал — Гарадоцкая зямля з, напрыклад, Меляшкамі...

Пачаў я сваю хаду вакол Гарадка з чыгункі і зноў да яе вярнуся — заглянуў я яшчэ і на чыгуначную станцыю Валілы. Тут з пасажырскіх прыстасаванняў астатліся толькі два пероны, абодва з буйной грывай засохлай травы, накрытай снегавай чалмой. На адным з перонаў астаўся яшчэ бараксклад, па-за перонамі астатліся гурбы сасновыя слупкаў. А побач галоўнага пераезда, на дыспетчарскім збудаванні, ёсць і беларускамоўны акцэнт: графіці Зялёнага лесу з адной сцяны і Маладога фронту з другой.

Чыгунка цяпер, кругом Гарадка, здаецца быць непатрэбнай, больш істотны тут аўтobусны транспарт, і то акурат у перпендыкулярным чыгуныцы напрамку. Вось „мой” аўтobус прыпыняецца ў вёсцы Валілы-Станцыя, якая па сутнасці ўжо зраслася з Гарадком. І там загрузаюцца ў аўтobус людзі, здаецца, цалкам здаровыя, якія ў Гарадок не ходзяць, але ездзяць — на аўтobусе. А некаторым то і з Гагакда ў Гарадок не хочацца хадзіць... Бо Гарадок з Валіламі-Станцыяй гэта ўжо не гарадок, але горад! А ў горадзе аўтobус мусіць быць!

Крыж для ваяроў

Срэбны праваслаўны крыж стаў побач табліцы, увекавечваючай салдат аддаўшых сваё жыццё пры вызваленні Беласточчыны ад фашыстаў. На гарадскім могільніку ў Беластоку, 21 лютага, у снежны марозны дзень на пасвячэнне крыжа сабраліся ініцыятары і будаўнікі крыжа —

Генеральнае консульства Рэспублікі Беларусь, сябры беларускага і рускага грамадскіх таварыстваў, гарадская і мундуrowая знаць ды жменька саратнікаў — ваяроў, што біліся поруч з тымі, хто аддаў сваё жыццё ў баях за Беласточчыну. У гэты снежны і халодны дзень асабліва ім,

немаладым і нядужым, не было лёгка дабрацца праз гурбы снегу да аздобленага польскімі дзяржаўнымі сцягамі месца пасярод роўных радоў магілак радавых, падафіцэраў і афіцэраў, у большасці безыменных, змагароў за вызваленне з-пад фашысцкай акупацыі нашай зямлі. Пры табліцы, якая ўвекавечвае загінуўшых салдат, і раней сустракаліся на ўрачыстых святкаваннях свята перамогі салдаты і іх сябры. Ад сёння над месцам іх апошняга спачыну ў святой зямлі будзе стаяць знак перамогі над смерцю — знак пакуты і ахвяры Хрыста, які аддаў сваё жыццё за ўсіх, незалежна ад іх нацыянальнасці.

— Нягёгка ставіўся гэты крыж, — адзначыў генконсул РБ Міхал Аляксейчык, — але паставілі мы яго для ўпакаення душ гэтых салдат. Для нас усіх крыж гэта перш за ўсё сімвал жыцця, не толькі сімвал смерці.

Першы раз у гэтым месцы была адслужана паніхіда за душы салдат, з просьбай да Госпада даравання ім грахоў свядомых і неўсвядомленых словам, мыслію і ўчынкам, ды прыняцця іх пакутных душ у Царства Нябеснае. Крыж быў пасвечаны

трыма духоўнікамі-капеланамі Польскага Войска: праваслаўным, каталіцкім і евангелісцкім.

— Усямоцны Божа і Госпадзе, каралю вякоў і пане гісторый, — маліўся евангелісцкі капелан. — Мы прыйшлі на гэтую магільную зямлю, каб стаць пад сімвалам Твае перамогі. Пад крыжом, на якім Ісус памёр і пасля ўваскрэс. Просім Цябе, Божа: навучы нас глядзець на нашу супольную гісторыю...

Ля крыжа былі ўскладзены вянкi ад беларускай дыпмалатыі, Культурнага цэнтра Беларусі, гарадской управы, таварыстваў беларусаў і расіян і звычайных прысутных, для якіх такія падзеі, як увекавечанне памяці загінуўшых не проста ўшанаванне памяці часта безыменных, а сваіх братоў, аддаўшых маладое жыццё ў шмат якіх месцах свету.

Сустрэча ля памятнага крыжа была таксама нагодай для ўспамінаў пра мінулае, пра вайну і раны. Праўда, у цёплыя ціхі май больш прыемна будзе сустрэцца (а пасля — на „франтавых сто грам” у консульстве...), але з кожным днём маем іх, ветэранаў, братоў тых што загінулі, усё менш...

(лук)

Заатакаваны Гарадок

Тэкст і фота Ілоны КАРПЮК

— Чаму людзі выходзяць? — пытаюся дзядзьку, які стаіць побач.

— Ааа, бо гэтыя фільмы якіясь недапечаныя, — адказвае без пераканання.

На экране Гміннага цэнтра культуры ў Гарадку хвіліна за хвілінай мяняюцца карцінкі. Раз спявак на адной з падляшскіх вёсак дапамагае курам несці яйкі, зараз жа на лаўцы сядзяць жыхары іншай вёскі, праз момант лётаюць на парашутах, у іншай хвіліне заглядаем у пустую фабрыку або сочым за падзеямі пластмасавых герояў іншай карцінкі. Месцаў, тэм і герояў у паўтарагадзінным паказе столькі, колькі ў самім Гарадку, але мясцовых гледачоў намога менш, чым месц у зале. А шкада. Гэта першы такі паказ у гарадоцкім цэнтры, таму арганізатары разлічвалі на большае зацікаўленне. Але адначасова наладзілі рок-канцэрт, таму верных слухачоў не бракавала, якія напачатку і карміліся фільмавай стравай.

— А хто гэтыя фільмы прывёз? — рапсуча падыходзіць да мяне жанчына.

Добра, што ў такіх малых асяродках ёсць маладыя людзі, якім нечага хочацца. „Джузва“, як клічуць Адася, вельмі любіць перш за ўсё арганізаваць рок-канцэрты, бо сам цікавіцца гэтай музыкай, але фільмы з’яўляюцца дадатковай атракцыяй.

— Наша „RIMA“ выступала ўжо ў клубе „Фама“ ў Беластоку, дзе часта адбываюцца фільмавыя паказы, — расказвае. — Ведаем фільмоўцаў і так згаварыліся.

— Мы ездзім з фільмамі туды, дзе

„Фільмавае Падляшша атакуе“ — заснаваў Мацек Рант (з мікрафонам) з Беластоцкага асяродка культуры.

нас чакаюць, — кажа Томэк „Стшала“ Адамскі, адзін з фільмоўцаў. — Гэта дзякуючы нашым ведам пра асяроддзе, або дзякуючы мясцовым, якія такі наш паказ ужо бачылі. Сябра расказаў сябру, нехта правярыў да нас нумар у інтэрнэце і так гэта коціцца.

„Фільмавае Падляшша атакуе“ — акцыя, якую заснаваў Мацек Рант з Беластоцкага асяродка культуры. Сам ён моцна звязаны з паўночна-ўсходняй Польшчай. Захацеў паказаць маладым (і цэлам, і духам) людзям творцаў з гэтага рэгіёна. Таму кожны год, восенню, у Беластоку ладзяцца конкурсы, дзякуючы якім з’яўляюцца новыя фільмы.

— Ёсць з чаго выбіраць, ёсць што паказваць, — дадае Мацек.

— Дзякуючы гэтаму кожны паказ можа быць зусім розны, — падкрэслівае „Стшала“. — Праўда, некаторыя фільмы паўтараюцца, але калі падаемся ўпершыню ў якоесь месца, хочам паказаць новыя кар-

цінкі, але і падзяліцца тым, што мае нават пару гадоў, што людзям у дадзеным месцы можа спадабацца, выклікаць эмоцыі.

На гэты раз фільмоўцы падзяліліся на групы і раз’ехаліся па розных месцах. Адны паехалі ў Гайнаўку, у цэнтр „Чарлэнка“, другія падаліся ў Гарадок. Тыдзень раней былі таксама ў Ратушы ў Бельску. Як крэйсер кожны год паказ падарожнічае па шматлікіх месцах Еўропы, час ад часу паяўляецца ў нейкім гарадку Беластоцчыны. А тут цяпер сапраўдны налёт.

— Шчыра кажучы, гэтак склалася выпадкова, — кажа „Стшала“, — бо якраз розныя месцы і людзі былі на нас адкрытыя. Праўда, нам таксама залежыць, каб сучасная культура і незалежнае кіно паяўляліся ў меншых мясцовасцях, адкуль часта выводзяцца самі творцы. Зараз, для прыкладу, маем даволі моцны калектыў супрацоўнікаў з блізкага Міхалова. Чаму тады і тут не

паказваць фільмы, у тым ліку і аўтарства міхалоўцаў. Галоўнае, каб людзі прыходзілі. Мы даем ім шмат эмоцый.

У гарадоцкай публікі эмоцый напэўна не хапала. Смяяліся, здзіўляліся, часам выходзілі злосныя, бо нешта не спадабалася, або чагосьці проста не зразумелі.

— Гэта ж мастацтва, — падказвае адзін мой сусед, — а ведаеш, кожны мае сваё вока. Асабліва вазьмі зразумей сучаснае мастацтва. Ну, але файныя гэтыя фільмы.

— А калі будучы іграць?, — час ад часу звернецца галасней да невядома каго голас з публікі.

Адны падсмяюцца, другія ўцішаць. На экране пачынае гаварыць бабулька з вёскі Бэрначчына, пра жыццё, пра вайну...

— Янэк, глянь, і мы такія калісь будзем, — штурхае суседа чалавек, які стаіць побач.

— Праўда, — адказаў той і задумаўся.

Прайшло пару чарговых фільмаў і ўся зала грукнула смехам!

— Як „тое“ выглядала?

— Ну, як малпа! А як? О, такая была.

Пару гадоў таму фільмоўцы пацікавіліся страхоццем, якое турбавала жыхароў вёскі Дубяжын і ваколіц. Нехта пабачыў „тое“ і навіна разышлася. З камерай даследавалі: што, як, дзе і калі. Фільм ужо не самы новы, але тэма ўсюды, дзе паявіцца, выклікае эмоцыі. І зноў усе смяюцца, бо пра бедную „малпу“ расказвае сама пані прафесар!

Скончыліся фільмы. Госці паказу з’явіліся ў зале, каб паслухаць пытанні публікі. Незвычайна цярылівыя гледачы ўжо не крычалі: „Грайце ўрэшце!“, толькі раскрычаліся ад фільмавых эмоцый.

— А пра што быў той першы фільм, з такой бабцяй, пра карткі?

— Гэта ж вы павінны самі сабе адказаць, — кажуць здзіўленыя госці.

— Пра мінанне жыцця! — крыкнуў хтось.

— А чаму вы паказалі гэты фільм, не, гэта нават не быў фільм, гэта нейкая спэнка, калі развальвалі тэлевізары? Гэта ж заклікае да насілля!

— Не, гэта такая антыглабалістычная карціна.

Яшчэ праз момант усе хваліваліся дыскусіяй, калі на сцэну выйшлі музыкі гурту „5сот5“ і пачаўся першы канцэрт. На сцэне доўга не бачылі гэтага гурту, як і госця з Міхалова, тамтэйшых „Сходаў“, бо ў абодвух гуртах з’ехаў гітарыст. З’явілася нагода, каб пасля перапынку зноўку пабачыць абодва гурты. Публіка, відаць, таксама змякчэла, таму вельмі цёпла прыняла і сваіх, і гасцей з-за гміннай мяжы. Усё мерапрыемства адбылося напрыканцы лютага, бо люты, гэта месяц, калі свой дзень народзінаў адзначае гурт „RIMA“. Так і было гэтым разам. Пры нагодзе паказу фільмаў у рамках акцыі „Фільмавае Падляшша атакуе“ ўсе падаліся ў Цэнтр культуры паслухаць запрошаных гуртоў ды павіншаваць з дзевятым юбілеем сяброўскі калектыў „RIMA“. На сцэне хлопцаў нават павіншаваў новы дырэктар Цэнтра, які ў падарунку ўручыў ім свежанадрукаваныя экзemplары кніжкі Сакрата Яновіча „Хатняе стагоддзе“. У зале таксама была хатняя атмасфера, таму калі хтосьці туды не трапіў — няхай шкадуе.

Асвета хоча супрацоўнічаць!

— Да гэтай сустрэчы мы імкнуліся больш за год часу, — сказаў генеральны консул Рэспублікі Беларусь у Беластоку Міхал Аляксейчык. Менавіта па ініцыятыве беларускага пасла 11 лютага г.г. была наладжана сустрэча ў Беластоцкай кураторыі. На ёй прысутнічалі асветныя ўлады Падляшша і Гродзеншчыны, дырэктары падляшскіх школ, у якіх вядзецца навучанне беларускай мовы. Мэта сустрэчы — аднаўленне пагаднення аб супрацоўніцтве ў сферы адукацыі на 2009-2011 гады. Пагадненне датычыць беларускай меншасці на Падляшшы і польскай на Гродзеншчыне. Сярод сумесных дзеянняў прадбачаецца абмен інфармацыяй аб сістэмах адукацыі, нарматыўна-прававых актах, вучэбна-метадычных выданнях, аўтарскіх праграмах па сферы адукацыі, выхавання дзяцей і моладзі, мастацкай літаратуры, дапамога ў прадметных конкурсах, павышэнню кваліфікацыі настаўнікаў. Сярод прыярытэтаў — дапамога ў арганізацыі экскурсій для школьнікаў з Польшчы і Беларусі.

— Мы ўжо дапамагалі беластоцкім школьнікам у арганізацыі паездкі ў Жыровічы і Белавежскую пушчу, — казаў Аляксандр Сягонік, начальнік Упраўлення адукацыі Гродзенскага абласнога выканаўчага камітэта.

Экскурсіямі ў Рэспубліку Беларусь найперш зацікаўлены беластоцкія школы. Менш гаварылася пра сутасную дапамогу з боку беларускага боку. Магчыма, спрацаваў тут ранейшы вопыт, калі супрацоўніцтва мела эпізадычны характар.

Андрэй Сцепанюк, дырэктар беліцкага ў Бельску, не мае вялікіх спадзяванняў ад пагаднення:

— Нас цікавіць супрацоўніцтва з канкрэтнай беларускай школай.

У сітуацыі, калі такой школы няма, цяжка гаварыць пра канкрэты.

Пасля сустрэчы ў кураторыі дэлегаты наведальні Польска-беларускае прадшколле і ПШ № 4 у Беластоку, Комплекс школ з дадатковай беларускай мовай навучання ў Гайнаўцы. Прэзентацыі і выступленні паасобных дэлегатаў вяліся на беларускай, польскай і рускай мовах.... без перакладчыкаў!

(гак)

Фота ГАННЫ КАНДРАЦЮК

Сакольска-маладзечанскі праект

Віталь ЛУБА

Сакольскі павет ад некалькіх гадоў супрацоўнічае з Маладзечанскім раёнам. За гэты час наладзіліся культурныя, асветныя і спартыўныя кантакты паміж адпаведнымі ўстановамі з абодвух бакоў мяжы, рэалізуюцца сумесныя праекты.

Агульнаадукацыйны ліцэй імя Мікалая Каперніка з Саколкі супрацоўнічае ў гэтым плане з Маладзечанскай беларускай гімназіяй. Сёлета абедзве школы рэалізуюць праект „Ян Тарасевіч — вядомы і невядомы кампазітар пагранічча”. За вяшальныя мерапрыемствы адбудуцца ў Саколцы 16-27 чэрвеня 2009 г. Маладзечанскія гімназісты (15 чалавек) падрыхтуюць пастаноўку, прысвечаную кампазітару Яну Тарасевічу, навучаць сакольскіх сяброў беларускім песням і танцам. А сакольскія ліцэйсты пазнаёмяцца маладзечанскіх калег з медыйным бокам прэзентацыі і выканаюць прысвечаную праекту інтэрнэт-старонку.

Працы па падрыхтоўцы да рэалізацыі праекта ўжо вядуцца. З гэтай мэтай 25 лютага нашу рэдакцыю наведаль сакольскія ліцэйсты з настаўнікамі, якія курыруюць праект: Аннай Борыс і Ірэнай Шыманюк з Саколкі ды Таццянай Бабеі і Галінай Дрокінай з Маладзечна. Нашых гасцей цікавілі матэрыялы пра Яна Тарасевіча. Сустрэліся яны

Фота МІРЫ ЛУКШЫ

Памятны здымак перад рэдакцыяй. Справа налева: Анна Борыс, Ірэна Шыманюк, Ганна Кандрацюк, Галіна Дрокіна, Таццяна Бабеі, Яўген Вапа і сакольскія ліцэйсты

з нашай журналісткай Ганнай Кандрацюк, аўтаркай кніжкі пра кампазітара.

Прыгадаем, што ў 1994 годзе беларускі спявак Віктар Скарабагатаў даслаў у „Ніву” ліст з просьбай знайсці людзей, якія ведалі Яна Тарасевіча. Мы ліст апублікавалі, а справай занялася Ганна Кандрацюк. На працягу некалькіх гадоў дайшла яна пэўна да ўсіх, хто ведаў кампазітара, спісала іх успаміны, сабрала дакументы і здымкі. У выніку ў 2002 годзе свет пабачыла яе кніга на польскай мове „У старану Тарасевіча”.

Пастаноўку пра кампазітара рыхтуе кіраўнік Тэатра-студыі „ТэСт” Маладзечанскай беларускай гімна-

зіі Таццяна Бабеі. Для напісання сцэнарыя неабходна ёй пазнаёміцца з усімі даступнымі матэрыяламі пра Яна Тарасевіча, наведаль месцы, дзе жыў і працаваў кампазітар, паразмаўляць з людзьмі, якія асабіста ведалі маэстра. У нас госці атрымалі кнігі „У старану Тарасевіча”, нотнае выданне выбраных твораў на фартэпіяна „Песні кахання” і кампакт-дыск з запісам ягоных твораў. Міра Лукша зачытала два вершы на польскай і беларускай мовах, прысвечаныя Яну Тарасевічу і дала згоду выкарыстаць іх у праекце. Ганна Кандрацюк паказала дом па вул. Бэма ў Беластоку, у якім жыў кампазітар. Апекуны праекта дамовілі-

Мова — душа народа.

<http://www.rodnamova.narod.ru>

У беларускім секце адыблася даволі значная падзея. Сярод мноства сайтаў, прысвечаных чаму заўгодна, з’явіўся партал, які, калі ягоныя натхняльнікі не пакінуць справу на паўдарозе, мусіць стаць адным з галоўных сайтаў аб беларускай мове.

Гэтае з’яўленне выклікае два пачуцці. Першае — прыемнае. Яно ўзмацняе надзею на тое, што чуткі аб скаванні беларускай мовы, гаворачы словамі Марка Твена, аказаліся перабольшанымі. Другое — расчароўваючае. Яно нібыта падкрэслівае сённяшняе рэаліі беларускага небеларускамоўнага жыцця — аб беларускай мове рупяцца не тыя, каго абавязвае пасада, напрыклад, чыноўнікі адпаведных міністэрстваў і ведамстваў Рэспублікі Беларусь, а звычайныя грамадзяне, большасць з якіх, па вялікім рахунку, выдатна жывуць і без беларускай мовы і добра сябе будуць пачуваць пры кожнай уладзе.

Але вернемся да сайта, які ўжо стаў падзеяй. Месціцца ён у інтэрнэце па адрасе <http://www.rodnamova.narod.ru> і мае назву „Родная мова”.

Галоўная старонка сайта выглядае не зусім традыцыйна. Большую яе частку займае фотаздымак цаглянай сцяны, на якой месціцца надпіс са слоў Францішка Багушэвіча „Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмерлі! Наша мова для нас святая, бо яна нам ад Бога даная”. На фоне гэтага фотаздымка размешчаны назвы рубрык сайта, якія, праўда, не працуюць, і зайсці на іх можна толькі з левага боку выяўлення.

Рубрыка, якая ідзе наступнай пасля „Галоўнай”, носіць назву „Словы пра Родную Мову”. Менавіта так — з вялікай літары — ставяцца аўтары і натхняльнікі сайта да беларускай мовы,

прыводзячы розныя выразы пра яе ад вядомых асоб. Першым у тым вялікім спісе ідзе, натуральна, Францыск Скарына з ягонымі словамі пра любоў да роднай зямлі: „Тако ж и люде,/ и где зародилися/ к тому месту и/ великую ласку имеют”.

Наступная рубрыка выконвае нейкую абарончую функцыю. Абараняе яна, зразумела, беларускую мову і адпаведна называецца „У абарону Роднай Мовы”. Цяжка сказаць, ці патрэбна насамерч беларускай мове нейкая абарона, бо, здаецца, на ёй найважней за ўсё па-просту размаўляць, весці дзелавую перапіску, выходзіць дзяцей і вучыць моладзь. І калі ўсё гэта будзе, мова наша яшчэ нас саміх выдатна абароніць ад многай непатрэбшчыны, якая існуе ў сучасным свеце.

Пэўна, найбольш важнай для цэлага сайта рубрыкай з’яўляецца „Катэхізіс навукі аб беларускай мове”. Менавіта адсюль, а не з „Галоўнай”, звяртаюцца да нас ягоныя натхняльнікі. „Шаноўныя наведальнікі сайта! — пішуць яны. — На гэтых старонках сябры клуба „Спадчына” жадаюць паспрабаваць разам з Вамі асэнсаваць ролю і месца беларускай мовы ў сучасным свеце, а па вялікім рахунку — яе значэнне для кожнага з нас”. З таго аўтары сайта звяртаюцца да ўсіх, каму неабякавы лёс беларускай мовы, адказаць на вялікі пералік пытанняў і, такім чынам, „унесці свой унёсак у стварэнне Катэхізісу навукі аб беларускай мове”. Менавіта ў гэтым, відаць, і заключаецца галоўная мэта існавання данага сайта.

Што ж тычыцца некаторых ішых рубрык, то, падаецца, не ўсе яны да канца распрацаваны і таму патрабуюць дадатковай увагі распрацоўшчыкаў.

Уладзімір ЛАПЦЭВІЧ

СПОРТ

Нераўнамерны люты

Вось і апошні месяц зімы прамільгнуў нібы лыжнік-слаламіст, пакінуўшы свой след і на „снезе” спартовай гісторыі. Люты быў нераўнамерны для беларускіх прадстаўнікоў — у індывідуальных відах больш вызначыліся мужчыны (таму і парушаны наш звычайны фармат і пры падвядзенні вынікаў назіраецца дыспрапорцыя), але вышэйшы камандавы дух выявілі беларускія дзяўчаты. Так найвялікшага поспеху са зборных дасягнула беларускае жаночае трыо ў першынстве старога свету па стральбе з пісталета. **Жана Шапялёвіч, Вікторыя Чайка і Кацярына Кручанок** сталі чэмпіёнкамі кантынента, на 5 ачкоў аперэдзіўшы сярэбранага прызёра Расію і на 6 бронзавага — Украіну. Нягледзячы ні на што, варта пахваліць і біятлонны жаночы квартэт — на фоне праваленага сезона 4-е месца на чэмпіянаце свету ў эстафеце — гэта сур’ёзна. А далей прадстаўляем дзесятку мацнейшых у лютым.

1. Яўген Гутаровіч (веласпорт) стаў лепшым спрынтарам шашэйнай гонкі „Тур Міжземнамор’я”, якая прайшла ў Францыі. Чэмпіён Беларусі, які выступае за каманду „Дэ Жэ” выйграў залік па ачках.

2. Аляксандр Усцінаў (бокс) стаў чэмпіёнам Еўропы ў суперцяжкай вагавай катэгорыі. У тытульным баі, які адбыўся ў Кіеве, ён здабыў лаўрэаткі пас, адолеўшы тэхнічным накатам гаспадара рынга ўкраінца Максіма Педзюру, які да гэтага паядынку не меў аніводнай паразы ў 11 баях. На рахунку Усцінава цяпер стала 14 перамог, у тым ліку 12 датэрміновых. У бліжэйшы час беларускі волат, які важаць 140 кілаграмаў, будзе ўлучаны ў „Топ-15” па версіі Сусветнай баксёрскай асацыяцыі, а гэта значыць неўзабаве можа атрымаць мажлівасць змагацца за больш прэстыжны тытул.

3. Алег Рэчыц (більярд) у Мінску на першым этапе Кубка Еўропы па пірамідзе

ся з ёю на экскурсію шляхам Тарасевіча па Саколышчыне.

Радзе факт, што пачатая Ганнай Кандрацюк праца па вяртанню памяці Яна Тарасевіча дае станючы плён. Па яе сцэнарыю Юры Каліна зняў тэлевізійны фільм „Ян Тарасевіч — забыты кампазітар”. Яго магілу на праваслаўным могільніку ў Саколцы і былы маёнтак у Шындзелі згадваюць інтэрнэтныя турыстычныя даведнікі. У мінулым годзе Гарадская рада Саколкі прысвоіла вуліцы імя Тарасевіча — па-суседску з вуліцамі Марка Грэхуты, Чэслава Немэна і Агнешкі Асцкай. А ў чэрвені маладзечанскія гімназісты пакажуць сакольскім сябрам спектакль на матывах жыцця і творчасці кампазітара.

У час сустрэчы ў рэдакцыі галоўнага рэдактара „Нівы” Яўгена Вапа запрэзентаваў гасцям апошняе ніўскае выданне „З Беластоцкай зямлі”. У гэтай кнізе значную частку яе герояў складаюць ураджэнцы Саколышчыны, памяць пра якіх таксама трэба вяртаць з забыцця. Так што тэм для чарговых польска-беларускіх адукацыйных праектаў хоць адбаўляй.

Адукацыйны праект „Ян Тарасевіч — вядомы і невядомы кампазітар пагранічча” суфінансуюцца Еўрапейскай Камісіяй у рамках праграмы „Моладзь у дзеянні 2007-2013, Акцыя 3 — Моладзь у свеце, 3.1 — Супрацоўніцтва з еўрапейскімі краінамі-суседкамі Еўрасаюза”. „Ніва” ўзяла праект пад свой медыйны патранат.

ў доволі прадстаўнічай кампаніі стаў пераможцам, у фінале адолеўшы іншага беларускага майстра кія Яўгена Курту.

4. Уладзімір Самсонаў (настольны тэніс) і надалей высока трымае марку — ён стаў сярэбраным прызёрам еўрапейскага „Топ-12”, а таксама прынес дзве вікторыі беларускай зборнай у афіцыйным паядынку з дружнай Нямецчыны.

5. Антон Кушнір (фрыстайл) заняў другое месца на этапе Кубка свету ў лыжнай акрабатыцы, які прайшоў у Канадзе. У фінале ён паказаў аднолькавы вынік з пераможцам — гаспадаром трампліна Стывам Омільем і саступіў яму золата толькі па дадатковым паказчыку ў кваліфікацыі.

6. Дзімітры Дашчынскі (фрыстайл), які доўга быў у цянні, на іншым этапе Кубка свету, які адбыўся ў сталіцы Расіі, нарэшце ўзышоў на п’едэстал. У актыве алімпійскага прызёра таксама сярэбраная ўзнагарода.

7. Андрэй Казусёнак (дзюдо) у Будапешце на этапе Кубка свету выйграў золата ў вагавай катэгорыі да 90 кг.

1. Вікторыя Азаранка (тэніс) упершыню ў кар’еры дасягнула падвойнага поспеху на адным турніры з серыі СТА. У амерыканскім Мемфісе яна стала пераможцай і ў адзіночным, і ў парным разрадах. Пасля чаго ўзнялася на рэкордную для сябе вышыню — Вікторыя зараз ужо 11-я ракетка свету.

2. Дар’я Домрачава (біятлон) білася за гонар беларускага спорту на чэмпіянаце свету як магла (лепшае дасягненне 5-е месца ў гонцы пераследу на 10 км), мае 7-е месца ў агульным заліку Кубка свету і заслужыла быць адзначанай.

3. Алена Бунос (більярд) на згаданым турніры ў Мінску заняла другое месца, саступіўшы толькі ў фінале.

Прыйшла вясна — наперадзе новыя дасягненні...

Уладзімір ХІЛЬМАНОВІЧ

Тэкст і фота
Аляксандра ВЯРБІЦКАГА

У Апацы-Вялікай першая хата — солтысава. Адчыняю веснічкі, а мне насустрач імчыцца байкаваты сабака, па-мойму аўчарка. Давялося зачыніць брамку. За першым сабакам прыбеглі два меншыя. Падышоў да форткі і гаспадар, солтысаў бацька, амаль 80-гадовы, але яшчэ жвавы мужчына. Паінфармаваў ён мяне, што пра Апаку пісалі ўжо шматлікія беларускія аўтары, у першую чаргу Міхал Андрасюк і Уладзімір Сідарук...

Калісь Апака-Вялікая была — у грамадскім сэнсе — скіраваная ў іншы бок; найбліжэйшыя ёй вёскі — Апаку-Малую, Вярховічы, Асыны, Бушмічы і іншыя — аддзяліла граніца. Яшчэ пасля вайны было ў Апацы-Вялікай трыццаць дзевак і столькі ж кавалераў, былі 44 хаты. Цяпер тут і паловы тых хат няма, астаўся пажылы народ, але і адно дзіця ёсць...

Падаўся я на вёску, яна не надта працяглая. Хаты тут усе старыя, без перспектывы на будучыню. Шмат гаспадарчых будынкаў у развальным або даразвальным стане. Але ёсць і прыступкі аптымізму. Уласнік суседскай з солтысавай хаты разбудоўвае яе і то з такім размахам, што там, мабыць, атрымаецца прашклёны павільён. На другім канцы вёскі, што з боку Дабрывады, пляц з новай агароджай і наведзенымі цэгламі... Значыць — Апака-Вялікая збіраецца яшчэ жыць. Праўда, жыць то яна збіраецца, але ўжо меншымі тэмпамі чым раней: з боку Дабрывады дарожны паказальнік інфармуе, што гэта яшчэ Апака-Вялікая, але з боку Чаромхі гэта ўжо

Край шэнгенскай мяжы(2)

толькі „звычайная” Апака.

На адным з панадворкаў гаспадар, пабачыўшы мяне, незнаёмага, адварнуўся і падаўся ў другі бок. Хацеў я зайсці ў суседнюю хату, дзе жыве колішняя майстрыха па тканню ўзорыстых кап, але дзверы былі шчыльна закрыты. Перад хатай быў свежы след аўтамабіля, інфармацыя, што наведаў яе хтосьці з, мабыць, Чаромхі, дзе жывуць ейныя дзед дачкі. Не толькі Апака-Вялікая, але і іншыя нашы вёскі нагадваюць манастыр, дзе людзі закрываюцца ў сваіх хатах-келлях і там чакаюць чарговага этапу свайго лёсу. У Апацы, недзе пасярэдзіне вёскі, стаіць хата з зацягнутымі абы-чым вокнамі, за ёю відаць толькі калодку для колкі дроў — тут аскетызм прыняў форму мінімальнага выжывання.

За вёскай невялікія могілкі і Прачысценская царкоўка. Найранейшай датай, якую мне там удалося прачытаць, гэта 1961 год. Апака-Вялікая зараз належыць да прыхода

ў Вэрстоку.

Дарога ад Апакі ў Вэрсток манатонная, увесь час лесам. Лес той адносна малады, ёсць і дваццацігадовы, ёсць і старэйшы, найчасцей з геркаўскай пасадкі.

Мо гэтая манатонія лесу і паўздзейнічала на мяне, а дакладней — на мае ногі, якія заміж несці мяне, сталі мне такім баластам, быццам згаданыя раней сакісты для поезда. А мо ў гэтым не манатонія лесу была віноўнай, але іншы лясны феномен. Вось нашы пупчанскія даследчыкі высачылі, што ў нашай пупчы сям-там ёсць месцы моцы, якія энергетызуюць не толькі чалавечыя арганізмы. Але ж у прыродзе, мяркуюць іншыя даследчыкі, няма нічога выпадковага, усё мае свае крыніцы. Гэтак жа і лясныя месцы моцы набіраюць тую моц за кошт іншых месцаў, нейкіх месцаў бяссільнасці. І так сабе падумалася мне, што менавіта ў тым куточку нашай Усходняй сцяны, які зараз зарастае но-

вай пупчай, такія месцы слабасці мусяць быць. Бо ж калі б тыя колішнія палі, на якіх цяпер згодна растуць і геркаўскі, і валэнсаўскі лясы (і савецкі таксама) былі месцамі моцы, ураджайнымі, то хто ж бы іх кідаў і выяжджаў у месцы больш спрыяльныя? Вось, мабыць, тая слабасць месца, тая гаротная мужыцкая доля і пагнала наш народ па свеце шукаць долі лепшай. Рассеяліся нашы мужыкі па свеце — па гайнаўках, беластоках, варшавах, шлёнских — і агульная доля іх змянілася: некаторыя асталіся надалей мужыкамі, іншыя сталі цівунамі, а некаторым нават панамі стаць удалося.

За Вэрстокам, перад чыгуначным пераездам, пабачыў я нешта накшталт глыбока ўтаптанай сцежкі ў напрамку чыгуначнага прыпынку Вітава. Заклучыў я, што гэта такая сцяжынка, па якой калісь падавалася за навукай у Гайнаўку колішняе маладое пакаленне з мясцовых вёсак, а за заробкам пакаленне старэйшае. Вось будзе дарожка, узрадаваўся я. Але тая мая дарожка, тыя сляды расплыліся ў лесе, быццам па шырокім свеце тутэйшая моладзь. Давялося да прыпынку дабірацца зноў цераз манатонны лес, цяпер па бездарожжы.

Прыпынак Вітава мае шыльду не толькі на пероне, але і на станцыйным будынку. Аднак у тым будынку пачакальні ўжо няма, пачакальні толькі на пероне — узведзеная з дзвюх шпал, мокрых у снежнае надвор’е. Добра, што ездзіць яшчэ тудою поезд, „рэйкабус”, дзе можна ў цяпле пасядзець аж да Гайнаўкі.

Пагаварылі па-сяброўску

Прыемны сюрпрыз зрабіў мне Мікалай Панфілюк. Было гэта ў сераду на адвячорку, 18 лютага. Адпачываў я на канапе і раздумаў над сваёй доляй. Грып круціў косці, высокі ціск крыві не дазваляў выйсці з хаты. Адзінокаму, зачыненаму ў чатырох сценах чалавеку ў такіх выпадках неабходная падтрымка. Толькі закончыў я размову з дачкою, як празвінеў паўторны званок. „Пэўна забылася нешта сказаць”, — мільганула думка. Але ў трубцы пачуўся мужчынскі голас:

— Пан Валодзя Сідарук?.. Пазнаеце?..

Хаця голас быў мне знаёмы, але ад-

разу я не ўцяміў, хто гэта можа быць. І тут жа ўспомніўся ніўскі калега.

— Панфілюк !..

— Праўда, што пазналі, — адазваўся ўзрадаваны сябра. І па хвіліне прыбавіў: — А я рашыў пазваніць і падзякаваць за рэпліку („Вітаем у крузе сяброў”, „Ніва” № 4 ад 25.01.2009 г. — УС). Ніхто не адгукнуўся, а вы памяталі...

У голасе Мікалая Панфілюка адчуваліся нейкі сум і задуменнасць. У ходзе нашага супрацоўніцтва з „Нівай” неаднойчы мы вялі вострыя спрэчкі наконт публіцыстыкі, але я не гневаўся на калегу, калі рабіў мне крытычныя заўвагі. Бо ма-

ральная чысціня крытыкі не баіцца, — гавораць у народзе. Гэты званок палічыў я жэстам добрай волі з боку калегі.

Размова доўжылася больш за пятнаццаць мінут. Мікалай распытваў пра здароўе і сямейнае жыццё, выказаў спачуванні па прычыне смерці жонкі. Але асноўная частка размовы зводзілася да супрацоўніцтва з „Нівай”.

— Вы пішаце як сапраўдны журналіст. Кожны тэкст чытаю, — канстатаваў прыяцель. — Вы, пан Валодзя, павінны кніжку напісаць...

— Ідэя ёсць такая, — выяўляю сакрэт. — Матэрыял рыхтую пра гісторыю вёскі ды сваё мінулае...

— Тады першы кніжку куплю і аўтаграф папрашу...

— А чаму ты не пішаш? — пы-

таю калегу.

— Нешта не атрымліваецца, — з роздумам канстатуе Панфілюк. — Паслаў у рэдакцыю некалькі вершаў і чакаю. Раней таксама пасылаў. Не друкавалі...

— Не расчароўвайся, Мікалай, не траць ахвоты, — падбадзёрваю калегу. — У мяне такое ж здарэцца, але пішу...

У ходзе далейшай размовы паўспаміналі мы мінулыя будні, карэспандэнцкія з’езды і сяброў з авангарду. А на развітанні жадалі сабе ўзаемна моцнага здароўя і плённага супрацоўніцтва з „Нівай”. Вось, што гэта значыць ніўскі авангард! Каб такія званкі да мяне часцей даходзілі, тады і адзіноцтва не было б страшным.

Уладзімір СІДАРУК

Шыфраграма

Літары адгаданных слоў, перанесеныя згодна з іх парадкавымі нумарамі ў клеткі роспісу, складуць рашэнне — сербскую пагаворку.

1. вялікае возера на ўсходзе Турцыі = 16 _ 7 _ 8 _;

2. Жуль, французскі пісьменнік-фантаст (1828-1905) = 3 _ 4 _ 5 _ 1 _;

3. імя Гедройца, народжанага ў Мінску польскага эміграцыйнага публіцыста (1906-2000) = 2 _ 10 _ 14 _;

4. Герман, другі пасля Гагарына савецкі касманаўт = 13 _ 15 _ 19 _ 20 _ 21 _;

5. паслядоўнік цынізму = 22 _ 23 _ 18 _ 17 _ 6 _;

6. Канстанцін, савецкі жывапісец = 9 _ 11 _ 12 _.

(ш)

Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя адказы, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адгаданка

					1	2		3	4	5		6	7	8	9		
10	11	12	13	14		15		16	17	18	19		20	21	22	23	

Адказ на адгаданку з 5 нумара
Броўка, засуха, Кітай, кіпарыс,
Зеўс, неба, нага, люты.

Рашэнне: Кроў ускіпае без агню.
Кніжныя ўзнагароды высылаем
Галене Тапалянскай з Трасцянкі
і Лукашу Пацэвічу з Беластока.

Ніва
тыдзень беларусаў у польшчы

PL ISSN 0546-1960
NR INDEKSU 366714

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка „Ніва”.
Старшыня: Яўген Вапа.
Адрас рэдакцыі: 15-959 Białystok 2,
ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 84.
Тэл./факс: (+48 85) 743 50 22.
Internet: <http://niva.iig.pl/>
E-mail: redakcja@niva.iig.pl
Zrealizowano przy udziale wsparcia finansowego
Ministra Spraw Wewnętrzych i Administracji.

Галоўны рэдактар: Яўген Вапа.
Намеснік гал. рэдактара: Віталь Луба.
Тэхнічны рэдактар: Адам Паўлоўскі.
Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярубская.
Публіцысты: Міхась Андрасюк, Мікола Ваўранюк, Аляксандр Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярубская, Ілона Карпюк, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Мацей Халадоўскі, Віктар Сазонаў, Уладзімір Хільмановіч, Міхась Сцепанюк.
Канцылярыя: Галіна Рамашка.
Друкарня: „Orthdruk”, Białystok.
Тэкстów не замówionych редакція не зwraca.

Prenumerata z wysyłką za granicę
Wpłaty przyjmuje „RUCH” S.A. Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa; telefony: +48(0)22 53-28-823 — prenumerata płatna w walucie obcej, 0-2253-28-816, 53-28-819; — prenumerata płatna w PLN; nr faxu: 0-2253-28-734

Prenumerata w redakcji
Planowana ilość numerów „Niwy” w 2009 roku — 52.

Pocztą zwykłą: Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 3,65 zł. Cena 1 egz. wraz z wysyłką za

granicę — kraje europejskie — 5,00 zł. — kraje pozaeuropejskie — 5,20 zł.

Pocztą lotniczą: Cena 1 egz. wraz z wysyłką za granicę: — kraje europejskie — 6,00 zł, — Ameryka Północna, Afryka — 6,70 zł., — Ameryka Południowa — 7,80 zł., — Australia i Oceania — 10,00 zł.
Wpłaty przyjmuje:
Rada Programowa Tygodnika „Niwa”,
BANK PEKAO S.A. O/Białystok
38 1240 5211 1111 0000 4929 0945

Nakład: 1 500 egz.

Багацце народнай творчасці

08.03 — 14.03

Тэкст і фота Аляксея МАРОЗА

Больш цеснае супрацоўніцтва паміж Падляшшам і Палессем завязалася дзякуючы арганізаванаму ў Студзіводах у цёплыя веснавыя дні фестывалю. Аднак адкрыццё VI выпуску Падляшска-Палескага фестывалю аўтэнтчнага фальклору „Там по маёвуй росі” адбылося ў незвычайны час і ў іншым, чым звычайна, месцы, бо 26 лютага ў Музеі і асяродку беларускай культуры ў Гайнаўцы. У выніку супрацоўніцтва Музея малой айчыны ў Студзіводах з Брэсцкім абласным грамадска-культурным цэнтрам у Гайнаўку былі прывезены экспанаты 29 беларускіх народных творцаў з Берасцейшчыны і прыехала 3 народных мастакоў. У Беларускаму музеі ў рамках адкрыцця фальклорнага фестывалю была прэзентаваная выстаўка „Вандроўкі па Палессі”. Можна ўбачыць на ёй прывезеныя з Рэспублікі Беларусь мастацкія работы, частка з якіх была створана на прыгранічных тэрыторыях, між іншым, у наваколлі Белавежскай пушчы. У прысутнасці гайнавян і бяльшчан з аўтэнтчным фальклорам выступілі „Жэмэрва” і „Сёстры Лук’яновічанкі” з вёскі Леснікі. Адны і другія захапілі публіку прыгожым, выкананым на даўні манер спевам і галасістасцю, якая ўразіла тых, што не слухалі раней ні „Жэмэрвы”, ні выканаўцаў з Палесся. Была і дэкламацыя верша народнага творцы Францішка Ляхоцкага з Палесся, які зачытала яго сваячка з Гайнаўкі, матушка Яўдокія (Ляхоцкая).

— Калі ў 2004 годзе мы наладзілі фестываль „Там по маёвуй росі”, не думалі, што ён на стала ўпішацца ў падляшска-палескі крайд. Спачатку мы назвалі яго фестывалем веснавога фальклору, але ён разросся і зараз мы рашыліся прэзентаваць на нашым фестывалі ўвесь аўтэнтчны фальклор і расцягнуць яго ў часе. Мы ад самога пачатку супрацоўнічалі з Беларускаму музеям у Гайнаўцы і VI Падляшска-Палескі фестываль аўтэнтчнага фальклору „Там по маёвуй росі” рашыліся адкрыць менавіта ў гайнаўскім музеі. На пяць нашых фестываляў мы прывезлі больш за 100 бабур з Палесся, якіх сяродні ўзрост больш за семдзесят гадоў. Наладзілі мы супрацоўніцтва з Брэсцкім абласным грамадска-культурным цэнтрам, які дапамагаў нам арганізаваць прыезд калектываў з Беларусі, — заявіў старшыня аб’яднання „Музей малой айчыны” Дарафей Фіёнік, які разам з дырэктарам Беларускага музея Янам Карпюком адкрыў фестываль і мастацкую выстаўку. Прыбыла на мерапрыемства таксама дырэктар Брэсцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтра Святлана Каржук, якая ў час выступлення звярнула ўвагу на таленавітых народных мастакоў з Берасцейшчыны. Сярод запрошаных гасцей былі дырэктар Культурнага цэнтра Беларусі Аляксандр Карачун, дырэктар Бельскага дома культуры Сяргей Лукашук, старшыня Гарадской рады Гайнаўкі Леанард Кульваноўскі, прадстаўнікі Брэсцкага тэлебачання і былы дырэктар гайнаўскага музея Ян Хіліманюк.

На выстаўцы ў Гайнаўцы павяліліся работы народных мастакоў, згуртаваных з 2000 года ў Клубе народных творцаў „Скарб”, якім кіруе Ларыса Брыцко. У музеі можна ўбачыць

Васіль Логвін падарыў ганчарскія вырабы Дарафею Фіёніку і Яну Карпюку

разьбу і гравюру па дрэве, вырабы з салямы, жывапіс, кераміку, ткацтва, вышыўку.

— У нашым клубе згуртаваны лепшыя народныя майстры з Берасцейшчыны. Мы з выстаўкамі нашых народных творцаў пабывалі ў розных месцах у Беларусі, але першы раз трапілі ў Польшчу, — заявіла Ларыса Брыцко, якая дабавіла, што на гайнаўскай выстаўцы паказваюцца толькі выбраныя працы мастакоў, але народныя творцы з Беларусі адкрыты таксама і на больш падрабязную ў будучыні прэзентацыю работ паасобных выканаўцаў. У Гайнаўцы можна ўбачыць, між іншым, гравюру з матывамі Белавежскай пушчы Анатоля Туркова з Камянца і яго цікавую разьбу. На выстаўцы прэзентуюцца гравюры на дрэве Ірыны Кушнярук з панарамай белавежскага палаца, біблейскім матывам з Вадохрышча і партрэтам Тадэвуша Касцюшкі.

— Сярод нашых мастакоў вылучаецца разьбяр Мікола Тарасюк з Пружан. Мы выдалі нават „Сялянскую энцыклапедыю ў творах Мікалая Тара-

На фоне палескіх дываноў і ручнікоў з прамовамі выступілі Святлана Каржук (справа), Ларыса Брыцко, а са спевам „Сёстры Лук’яновічанкі” з вёскі Леснікі

сюка”. На ўвагу заслугоўвае падвойнае ткацтва, якое яшчэ не загінула і жыве ў некаторых сёлах надалей (у музеі можна ўбачыць многа цікавых дываноў з даўнімі ўзорамі, тканых на працягу апошніх дзесяці гадоў). На выстаўцы прэзентуецца таксама разьба Івана Супрунчыка (вельмі цікавыя работы ў дрэве — А. М.), — расказвала Ларыса Брыцко з клуба „Скарб”. — Нашаму выдатнаму мастаку Уладзіміру Чыквіну хутка наладзім юбілей 50-годдзя. На маю думку, ён вылучаецца як майстар драўлянага пасуду, а самыя характэрныя яго працы — беларускія лыжкі.

Якраз у час мерапрыемства свае мастацкія драўляныя лыжкі разьбяр Уладзімір Чыквін падарыў Дарафею Фіёніку і дырэктару Беларускага музея Яну Карпюку.

— Сярод прывезеных мною прац ёсць і драўляны посуд, і фігуркі выкананыя ў дрэве. На экспазіцыі прадстаўлена нават постаць маёй бабулі Тэклі. У адрозненні ад іншых творцаў, працы якіх прэзентуюцца тут, я выконваю сваю разьбу прафесійна, хаця гэта мой вельмі ўлюбёны занятак. Раней я крыху маляваў свае фігуркі, але зараз выконваю іх з чыстага дрэва, што дазваляе больш падрабязна перадаць свае эмоцыі і адчуванні, — сказаў Уладзімір Чыквін.

Пружанскі настаўнік і народны творца Васіль Логвін прыехаў у Гайнаўку з ганчарскімі вырабамі.

— Я выконваю ў галоўным посуде, які ў вас называюць сівакімі. Мне пашанцавала пазнаёміцца з вядомым на ўвесь свет ганчаром Антонам Такарэўскім. Яго работы прэзентаваліся ў розных краінах, між іншым у ЗША, Канадзе. Ён быў народным творцам

(22.03. — 20.04.) Адкрыюцца перад табой новыя магчымасці, прыкмеціш штосьці, чаго дагэтуль не бачыў. У пачуццях дай сабе больш часу, не дэкларуйся неабдуманна!

(21.04. — 21.05.) 9-13.03. поспехі, папулярнасць, лёгкасць добра зарабіць. Дасканалы настрой, сімпатыя атачэння, асабліва на працы ці ў школе. Не ўпірайся на сваім, бо гэта можа папсаваць сітуацыю.

(22.05. — 22.06.) Выкараскаешся з невыгадных сітуацыяў. Да 10.03. будзеш больш прадбачлівы, настаўлены на рэалізацыю канкрэтнай мэты. Пашчасціцца табе ў прафесійных і фінансавых справах.

(23.06. — 23.07.) 9-13.03. можаш не палапацца ўва ўсіх дэталях. Не бяры на сябе зашмат спраў, патрабуючых дакладнасці і скрупулёзнасці, не падавайся таксама лепш у падарожжа. З 12.03. дасканалы час на навуку, наладжванне кантактаў, важныя размовы. Дасканалая форма і рашучасць, якая будзе падставой поспехаў.

(24.07. — 23.08.) Да 10.03. агорнуць цябе нейкая сумота і думкі аб страчаным. Старайся не браць на сябе лішніх абавязкаў, не купляй дарагога. З наступнага тыдня будзе лепш. Затое ў каханні ўсё ціп-топ.

(24.08. — 23.09.) Справішся з усімі клопатамі. Энергія хоць адбаўляй (выкарытай яе для рэалізацыі важных мэт). 9-13.03. лішняе захапленне малаважнымі справамі можа ўскладніць табе жыццё. 10-14.03. можаш быць крыўдлівым, схільным сысці з раней абранага шляху.

(24.09. — 23.10.) Спачатку лёгка пераканаеш іншых да ўласных намераў і падрыхтуеш грунт пад змены, якія здаўна плануеш. Можна будзеш прымушыны заняцца тым, чаго не любіш. Рыхтуйся на раптоўны зварот у падзеях (некаторыя справы ўцякуць з-пад кантролю).

(24.10. — 22.11.) Пачуццё сілы і проста звышчалавечых магчымасцей. Хутка можаш закахацца і аднолькава хутка зразумець сваю памылку. У добры час падкінь добрую прапанову шэфу. 8-12.03. найлепшы час на навуку, падарожжы, кантакты, прафесійныя поспехі.

(23.11. — 22.12.) 8-12.03. можаш зрабіць знакаміты інтарэс! Твой спрыт і пільнасць памогуць вырашыць не адну галаваломку. 9-13.03. файны настрой, досціп, лёгкасць у кантактах. На працы — ідылія і грошы.

(23.12. — 20.01.) Да 10.03. магчымыя клопаты ў прафесійным і асабістым жыцці (не забывайся аб важных дамовах і тэрмінах), праблемы ў кантактах з іншымі, што можа адбіцца і на тваім здароўі. 8-12.03. захацацца табе чагосьці большага; трэба будзе ўзяць на сябе большую ношу адказнасці. З 12.03. пачнецца добрае супрацоўніцтва з атачэннем, умеласць негацыяцый, здольнасць пераконвання.

(21.01. — 19.02.) Спачатку пачуццё, што стаіш на месцы. З 11.03. (да 15.03.) схочацца парваць са штодзённай руцінай, зрабіць штосьці арыгінальнае. Зачапуе цябе хтосьці здаўна вядомы. Добра ў інтарэсах, толькі не бойся новых выклікаў.

(20.02. — 21.03.) Будзеш дзейнічаць адважна, хутка і з поспехамі. 8.03. адчуеш рост хвалі пазітыўнай энергіі. Будзеш бліскучы, дасціпны, з фантазіяй. Добры час на знаёмствы і абдуманне новай напругі свайго жыцця. Дагаджай перш за ўсё сваім ступакам!

Агата АРЛЯНСКАЯ